

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ทางอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางระหว่างปีที่ผ่านมา พ.ศ. 2551 - 2560 ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรในการบริหารจัดการอาชีพชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่าง ๆ เพื่อมาเป็นแนวทางในการวิจัย โดยมีรายละเอียดของแนวคิด ทฤษฎีดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกร

แนวคิดเกี่ยวกับยางพารา

แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพเสริม

แนวคิดวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกร

นิยามความหมายของอาชีพเกษตรกร

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2556, น. 22-23) ได้กล่าวถึงอาชีพ หมายถึง ผลที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมของบุคคลในช่วงระยะเวลาหนึ่งไปตลอดชีวิต อาชีพจะบ่งบอกถึงเป้าหมายของงานและเป้าหมายชีวิตของตนเอง คนที่มีอาชีพนอกจากจะยอมรับในอาชีพของตนเองแล้ว เขายังควบคุมจัดการและสร้างโอกาสในตนเองประสบความสำเร็จในอาชีพอีกด้วย เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวในอาชีพจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับแนวความคิดอัตลักษณ์ และความพึงพอใจต่ออาชีพและต่อชีวิตรวมทั้งต่อครอบครัวของตนเอง

การมีอาชีพของผู้คนในสังคมไทย สามารถแยกพิจารณาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ หนึ่ง การมีอาชีพแบบพึ่งพิง และสอง คือ การมีอาชีพอิสระ ทั้งนี้สองกลุ่มนี้เกิดจากพื้นฐานแนวคิดของแต่ละคนมีที่มาจากพื้นฐานของครอบครัวและสังคมที่แตกต่างกันไป (Socialization) กล่าวคือ คนกลุ่มแรกน่าจะเป็นกลุ่มคนที่ไม่ชอบความเสี่ยง คือ เมื่อยึดอาชีพใดแล้วก็จะอยู่ในอาชีพนั้นนานที่สุด เช่น อาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจหรือคนที่อยู่องค์กรใหญ่ เช่น ธนาคาร หรือบริษัทใหญ่ ๆ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นคนที่ชอบเสี่ยงชอบความท้าทายและไม่ชอบหยุดนิ่ง คนกลุ่มนี้มีความสามารถบริหารความเสี่ยงได้ดีกว่าคนในกลุ่มแรก เช่น อาชีพรับจ้าง อาชีพพ่อค้า อาชีพทนายความ และอาชีพนักการเมือง เป็นต้น คนเหล่านี้จะสร้างสายความก้าวหน้าให้กับตนเอง ในขณะที่คนกลุ่มแรกจะถูก

ผู้อันวางสายอาชีพไว้ให้ คำว่าอาชีพในทางการบริหารมีอยู่ 4 คำที่เกี่ยวกับอาชีพ เช่น สายความก้าวหน้า (Career path) การวางแผนอาชีพ (Career planning) การพัฒนาสายอาชีพ (Career development) และการจัดการงานอาชีพ (Managing career) ทั้งสี่มีความหมายใกล้เคียงกันมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

กุลวดี สอนกลิ่น (2553) ได้ให้ความหมายอาชีพเกษตรกร เป็นอาชีพที่ทำงานเกี่ยวกับการเกษตรคือ การปฏิบัติกับที่ดินเพื่อให้เกิดผลผลิต ทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การทำประมง และการเกษตรผสมผสานโดยอาศัยความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเงินทุน เพื่อให้พืชและสัตว์เจริญเติบโตให้ผลผลิตต่าง ๆ

พรศรี เหลลารุจิสวัสดิ์ (2556) ได้ให้ความหมายอาชีพทำการเกษตร เป็นอาชีพที่มีความสำคัญมากที่สุดของโลก เนื่องจากมนุษย์ทุกคนต้องการบริโภคอาหาร และเกษตรกร คือ ผู้ที่สร้างอาหารพื้นฐานเหล่านั้น อีกทั้ง ในบริบทของเศรษฐกิจไทย มีโครงสร้างของเกษตรกรอยู่ในภาคการเกษตรถึงกว่า 41% ของกำลังแรงงานทั้งหมด (ของโลก มีเกษตรกรในภาคการเกษตรเฉลี่ย 33%) ในขณะที่เกษตรกร ผู้มีอาชีพในภาคการเกษตรของหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย มักจะมีรายได้น้อยกว่าผู้ประกอบการอาชีพในภาคการผลิตอื่น

สรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในเรื่องของอาชีพเกษตรกรนั้นเป็นการประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้แหล่งที่ดินเพื่อปลูกและอาศัยเงินทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผลผลิตมีการเจริญเติบโตและสร้างรายได้ในการส่งออกต่อไป

เกษตรกรกรรมไทยในอนาคต

พัฒนาการในเกษตรกรกรรมที่ผ่านมาส่งผลสืบเนื่องต่อไปในอนาคต 10-20 ปีข้างหน้า แบ่งออกได้เป็น 4 ช่วงหลัก คือ (1) เกษตรเชิงอุตสาหกรรม (Industrial Agriculture) (2) เกษตรทางเลือก (Alternative Agriculture) นอกจากนี้ ยังมี (3) เกษตรพันธะสัญญา (Contract Farming) ที่อาจมีรูปแบบเกษตรเชิงอุตสาหกรรมหรือเกษตรทางเลือก และ (4) เกษตรกรรมอาชีพเสริม (Part-time Farming)

1. เกษตรเชิงอุตสาหกรรม (Industrial Agriculture)

กระบวนการหลักที่กำลังเกิดขึ้นในเกษตรกรกรรมไทย คือ การควบรวมขยายกิจการ (เป็นขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่่มาก) ที่ขับเคลื่อนด้วยข้อได้เปรียบจากขนาด (Economy of scale) การใช้เครื่องจักรทุนแรง การจ้างเหมาดำเนินกิจการ (Outsourcing) ขั้นตอนต่าง ๆ ในการเพาะปลูกและทำนา การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ตลอดจนความต้องการลงทุนที่สูงมากเพื่อการควบคุม

โรคระบาดและความปลอดภัยของอาหารในกรณีของปศุสัตว์ เกษตรเชิงอุตสาหกรรม เป็นส่วนหนึ่งของระบบเกษตรไทยที่มีขนาดที่จะขยายขนาดและมีความสำคัญเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต

ในด้านการผลิตพืชที่มีความซับซ้อนทางเทคโนโลยีการจัดการไม่มากนักประกอบกับการลดลงของความต้องการลงทุนจากระบบจ้างเหมาดำเนินกิจการในขั้นตอนต่างๆของการเพาะปลูก (Outsourcing) และการเช่าที่ดินแทนการซื้อทำให้เกษตรกรอาชีพขนาดกลาง (ตัวอย่างชาวนาที่ทำนาปีละ 100-150 ไร่ บนพื้นที่นา 50 ไร่) มีจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การขยายขนาดกิจการเพราะทุกอย่างจะทำให้เกษตรกรเงินล้าน (ที่ทำนา ปลูกมันสำปะหลัง อ้อย จัดการสวนยาง น้ำมันปาล์ม หรือไม้ผล ฯลฯ ที่ละหลายร้อยไร่) เพิ่มขึ้นด้วย แต่ในด้านอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์จะถูกครอบงำด้วยกิจการขนาดใหญ่ที่มักจะควบรวมกิจการอาหารสัตว์การเพาะเลี้ยงไปจนถึงการผลิตและจำหน่ายอาหารสำเร็จรูป

"ชาวนา-ชาวไร่อาชีพ" เป็นชนชั้นที่นับวันจะมีขนาดใหญ่ขึ้น ด้วยเกษตรกรอาชีพรุ่นใหม่ ที่มองเห็นอนาคตที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้จากการประกอบอาชีพทำนา-ทำไร่ มีความถนัดและความสามารถในการจัดการเกษตรกรรมสมัยใหม่ในขณะที่ขยายใหญ่ขึ้นเลือกที่จะมีชีวิตใกล้ชิดธรรมชาติในสภาพแวดล้อมชนบทแทนที่จะไปแออัดอยู่ในเมืองอาศัยในห้องแคบ กินข้าวจากถุงพลาสติก การขยายขนาดของพื้นที่เพาะปลูกยังจะดำเนินต่อไปเมื่อประชากรในวัยหนุ่มสาวส่วนหนึ่งยังคงทยอยออกจากภาคเกษตรไปเรียนหนังสือ ไปทำงานในเมืองหรือในนิคมอุตสาหกรรม พื้นที่ถือครองจึงถูกนำออกให้เช่าหรือควบรวมการจัดการมากขึ้นนอกจากนี้ยังมีความโดดเดี่ยวห่างไกล (Tyranny of the distance ที่เป็นปัญหาสำหรับครัวเรือนเกษตรกรในบางประเทศ เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์) มิได้เป็นปัญหาของชีวิตในชนบทอีกต่อไปด้วยระบบอินเทอร์เน็ตโทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรศัพท์จากดาวเทียม และการคมนาคมทั้งสมัยต่าง ๆ รวมทั้งระบบถนนชนบทและทางหลวงที่ทำให้สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมด้านการศึกษาและสุขภาพตลอดจนความสะดวกต่าง ๆ ในเมืองได้ง่าย

2. เกษตรทางเลือก (Alternative Agriculture)

ความหลากหลายของรูปแบบของเกษตรทางเลือก อาทิ เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย เกษตรพอเพียง เป็นจุดแข็งที่สร้างสีสันและโอกาสในทางการตลาดเพื่อสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้บริโภคและผู้ผลิตผล (Niche markets) ที่สามารถพัฒนาเป็นอาชีพ เกษตรกรรมที่สร้างรายได้พอเพียงแต่การดำรงชีวิตปัจจุบันหากได้รับการสนับสนุนทางนโยบายและวิจัยการพัฒนาที่ตรงจุดและไม่สับสนขัดแย้งกับการดำเนินการเกษตรเชิงอุตสาหกรรม

3. เกษตรพันธะสัญญา (Contract Farming)

เกษตรพันธะสัญญา เป็นเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ที่มีรูปแบบของระบบการผลิตที่อาจเป็นแบบเกษตรเชิงอุตสาหกรรมหรือเกษตรทางเลือกที่มีลักษณะสำคัญร่วมกันคือการเข้ามามีส่วน

ร่วมของผู้ประกอบการธุรกิจที่มองเห็นโอกาสทางการตลาดและมีบทบาทในการให้สนับสนุนในด้านเทคโนโลยีการจัดการ และการเข้าถึงห่วงโซ่อุปทาน ปศุสัตว์ขนาดเล็ก-ขนาดกลางที่ประกอบการแบบมีข้อตกลงโดยได้รับการสนับสนุนทางเทคโนโลยีและการจัดการค้าธุรกิจจะมีจำนวนลดลงหากขาดการแทรกแซงดูแลจากรัฐ เพื่อให้ความเป็นธรรมในการกระจายและรับผิดชอบความเสี่ยง

ฝ่ายเกษตรกรพันธสัญญาเพื่อผลิตพืชที่ยั่งยืนมาได้ 20 ถึง 30 ปี จะมีบทบาทสำคัญและขยายตัวต่อไปในอนาคต ในการผลิตพืชและผลิตผลมากมายหลากหลายชนิด ตั้งแต่การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมและเมล็ดพืชผักอื่นๆ การผลิตมันฝรั่งเพื่อป้องกันโรงงาน ไปจนถึงการผลิตผัก/ผลไม้สด แซ่แข็ง และดองหรือแปรรูปในรูปแบบต่างๆสำหรับตลาดทั้งในและนอกประเทศ เพื่อผู้บริโภคที่กำลังซื้อเพิ่มขึ้น อีกทั้งมีความเจาะจงพิถีพิถันในการเลือกซื้ออาหารที่หลากหลายมากขึ้น ไปจนถึงเกษตรกรแพร่เทรตที่ผูกพันไปถึงผู้บริโภคที่มีความต้องการในเกษตรกรได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นจากการขายผลผลิต การผูกพันกับภาคธุรกิจทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงห่วงโซ่อุปทานที่เชื่อมโยงไปยังผู้ผลิตภัณฑ์และผู้บริโภค รวมทั้งการสนับสนุนทางเทคโนโลยี และการควบคุมคุณภาพ

4. เกษตรกรรมอาชีพเสริม (Part-time Farming)

การที่รายได้เงินสดสุทธิของคนเรือนเกษตรกรทั้งประเทศเพียงร้อยละ 40 มาจากเกษตรกรรม (ร้อยละ 20 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) มิได้หมายความว่าเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ไม่สามารถเลี้ยงครอบครัวภายใต้ภาวะเศรษฐกิจสังคมปัจจุบันได้ แต่ความหมายของครัวเรือนเกษตรกรจำเป็นต้องมีความชัดเจนมากกว่าที่เป็นอยู่ นโยบายสาธารณะเพื่อเกษตรกรและเกษตรกรรมจำเป็นต้องมีความชัดเจนในความแตกต่างระหว่างกลุ่มของเกษตรกรที่มีขีดความสามารถ เป้าหมายโอกาสและข้อจำกัดต่างกัน การดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนการเติบโตต่อไปของเกษตรกรรม ย่อมแตกต่างไปจากนโยบายเพื่อให้การอุดหนุนแก่เกษตรกรยากจน และแตกต่างไปจากการสนับสนุนเกษตรกรบางเวลา (Part-time farmers) ผู้ที่ประกอบอาชีพหลักอย่างอื่น แต่เลือกทำการเกษตรเพื่อความมั่นคงทางอาหาร หรือด้วยเหตุผลส่วนตัว (เบญจวรรณ ฤกษ์เกษม, 2557, น. 134)

ในเส้นทางพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มีบทเรียนสำคัญถึงผลกระทบจากการดำเนินนโยบายทางการเกษตร จากระบบการเกษตรที่ถดถอยหรือชะลอตัวหรือระบบเกษตรที่กำลังเติบโต ที่ประเทศไทยอาจเลือกที่จะดำเนินตามหรือหลีกเลี่ยง ระบบการวิจัยที่เข้มแข็งและได้ผลมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเติบโตของเกษตรกรรมในประเทศพัฒนาแล้วมาก่อนหน้านี้ และกำลังมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของเกษตรกรรมในประเทศพัฒนาใหม่ (Emerging economies) ทั้งนี้มีพื้นที่ที่เพาะปลูกจำกัดอย่างจีน หรืออุดมด้วยทรัพยากรที่ดินเพื่อการเพาะปลูกอย่างบราซิล ในขณะที่การอุดหนุนเกษตรกรโดยรัฐด้วยการกีดกันการนำเข้า การตั้งภาษีนำเข้า และการประกันราคา (Subsidy) ตลอดจนการดำเนินนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

การเกษตรในประเทศพัฒนา อาจกลายเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไขในระยะยาวในการพิจารณาไปถึงอนาคต มีความจำเป็นยิ่งที่จะต้องทำการปรับภาพปัจจุบันของเกษตรกรรมและชนบทไทยให้ชัดเจน และแม่นยำกว่าที่เป็นอยู่ และแยกแยะชัดเจนระหว่างระบบเกษตรเชิงพาณิชย์/เกษตรอุตสาหกรรม กับเกษตรยั่งยืน(เกษตรพอเพียง/เกษตรเชิงอนุรักษ์) ที่มีความสำคัญต่อความผาสุกของคนในชาติไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน แต่มีวัตถุประสงค์ ข้อจำกัด โอกาส และความต้องการสนับสนุนที่แตกต่างกัน

การคุ้มครองอู่หมูเกษตรกรแบบเดียวกันในประเทศที่พัฒนาแล้ว มีข้อจำกัดสำหรับประเทศไทยที่มีการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจ ในปัจจุบัน กีดกันการนำเข้าและการตั้งกำแพงภาษี เป็นการขัดต่อหลักการค้าเสรีที่ประเทศไทยได้ร่วมตกลงและนำมาที่ปฏิบัติเป็นนโยบายประเทศที่พัฒนาแล้วยังต้องเริ่มลดการอู่หมูเกษตรกรและเกษตรกรลง และมีเงื่อนไขผูกมัดว่าต้องลดลงต่อไปอีกกรอบข้อตกลงใน WTO มีเงื่อนไขว่าการสนับสนุนภาคเกษตรต้องไม่มีผลในการบิดเบือนตลาดและสามารถสนับสนุนเกษตรกรได้อย่างไม่จำกัดด้วยมาตรการที่ไม่มีผลกระทบต่อตลาด ที่รวมถึงการให้บริการสาธารณะโดยการวิจัยและพัฒนาการควบคุมการระบาดของโรคและศัตรูพืชการคมนาคมและความมั่นคงทางอาหารทั้งการจ่ายเงินให้แก่เกษตรกรโดยตรงที่ไม่มีผลในการกระตุ้นการผลิต เช่น โครงการอุดหนุนรายได้ในบางแบบ ความช่วยเหลือเพื่อปรับโครงสร้างเกษตรกรรม การสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาเฉพาะภูมิภาค เช่น เขตยากจน

อนาคตที่ค่อนข้างแน่นอนของเกษตรกรไทย คือ จำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง จากการเติบโตของประชากรที่มีอัตราชะลอลง ประชากรของประเทศไทยจะมีจำนวนสูงสุดในทศวรรษ 2570 แล้วจะเริ่มมีจำนวนลดน้อยลงในทศวรรษ 2580 และหากเมืองยังมีการขยายตัวในอัตราเดียวกับในช่วง พ.ศ. 2543 ถึง 53 (ร้อยละ 2.6 ต่อปี) ประเทศไทยก็จะเริ่มมีประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองเป็นจำนวนมากกว่าในชนบทในทศวรรษ 2550 นี้และนับจากนี้ไปอีกเพียง 20 ปี ประชากรไทยที่อาศัยอยู่ในชนบทจะมีจำนวนเพียงหนึ่งในห้า ซึ่งตรงกันข้ามกับในต้นศตวรรษ 2500 เมื่อครั้งที่ประชากรสี่ในห้าคนอาศัยอยู่ในชนบท เกษตรกรรมไทยในอนาคตจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในการกระจายตัวของประชากรระหว่างเมืองและชนบทนี้ใน 2 ทางก็คือ

1) การหายไปของแรงงานในภาคเกษตร เมื่อประกอบเข้ากับส่วนสัดส่วนประชากรในวัยทำงานที่จะลดลงต่อไปอีกที่ย่อมมีผลสืบเนื่องต่อไปถึงการเพิ่มสำคัญของแรงงานต่างด้าวในภาคเกษตร และ

2) ผลกระทบของเกษตรกรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิทัศน์ชนบท ที่มีความสำคัญต่อบุคคลในเมืองเพิ่มมากขึ้นด้วยพื้นที่การเกษตรที่ครอบคลุมครอบคลุมถึงร้อยละ 70 ของพื้นแผ่นดินไทยที่ไม่รวมพื้นที่ป่า แม้แต่พื้นที่

ป่าที่ถูกจัดเป็นเขตอนุรักษ์ตามกฎหมาย เช่น ป่าชายเลน และป่าในพื้นที่สูง ยังคงมีความสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหารของประชาชนในท้องถิ่นและบทบาททางสังคมและนิเวศอื่นๆที่สำคัญต่อประเทศ ด้วยการเป็นพื้นที่ต้นน้ำเป็นถิ่นอาศัยและแหล่งข้อความหลากหลายทางชีวภาพป่าในพื้นที่สูงเป็นถิ่นอาศัยและทำมาหากินของประชากรถึงเกือบ 1 ล้านคน อีกทั้งเป็นแหล่งอนุรักษ์ความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชเขตร้อนนานาชนิดไว้ในท้องถิ่น (เบญจวรรณ ฤกษ์เกษม, 2557, น. 120)

สรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อนาคตของเกษตรกรรมไทยขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ทำให้ขีดความสามารถในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่สามารถรองรับความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้นตามจำนวนประชากรได้ ซึ่งพัฒนาการในเกษตรกรรม แบ่งออกได้เป็น 4 ช่วงหลัก คือ (1) เกษตรเชิงอุตสาหกรรม (Industrial Agriculture) (2) เกษตรทางเลือก (Alternative Agriculture) (3) เกษตรพันธะสัญญา (Contract Farming) (4) เกษตรกรรมอาชีพเสริม (Part-time Farming) นอกจากนี้ผลทางการเกษตรยังเป็นตัวชี้วัดผลตอบแทนทางเศรษฐกิจต่อเกษตรกรภาคการเกษตรที่กำหนดระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรและแรงงาน และสามารถอุ้มชูเกษตรกรยากจนต่อไปในอนาคต

แนวคิดเกี่ยวกับยางพารา

ความสำคัญของยางพารา

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (2554) กล่าวว่า ยางพาราเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอีกชนิดหนึ่ง พบว่ามีเกษตรกรตลอดจนผู้ทำธุรกิจเกี่ยวข้องกับยางพาราประมาณ 1 ล้านครอบครัว จำนวนไม่น้อยกว่า 6 ล้านคน ประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกยางพาราและผลิตภัณฑ์ยางพาราเป็นอันดับ 1 ของโลก นับตั้งแต่ พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา โดยใน พ.ศ. 2552 ประเทศไทยมีการผลิตยางพารา จำนวน 3.16 ล้านตัน มีการส่งออก จำนวน 2.73 ล้านตัน (ร้อยละ 86 ของผลผลิตทั้งหมด) ผลิตเพื่อใช้ในประเทศ จำนวน 399,415 ตัน (ร้อยละ 12 ของผลผลิตทั้งหมด) ซึ่งสามารถทำรายได้เข้าประเทศได้ปีละกว่า 400,000 ล้านบาท แต่การส่งออกยางพาราส่วนใหญ่อยู่ในรูปวัตถุดิบแปรรูปขึ้นต้น ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มต่ำ เช่น ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง และน้ำยางข้น ทำให้มีผลต่อการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศและการยกระดับรายได้ของเกษตรกรไม่มากเท่าที่ควร และหากเรื่องนี้ได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็จะส่งผลดีต่อประเทศและเกษตรกรชาวสวนยางพาราอย่างมหาศาล ดังนั้นยางพาราก็ยังคงเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่มีความจำเป็นในการส่งเสริมอาชีพและมีโอกาสในการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยางพารายังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของภาคใต้และของประเทศไทยเป็นอย่างมาก

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของโลก โดยในปี พ.ศ. 2558 มีพื้นที่ปลูกทั่วโลกประมาณ 77.60 ล้านไร่ และมีพื้นที่เปิดกรีดของโลกเพิ่มขึ้นทุกปี สำหรับประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพารามากเป็นอันดับสองของโลกรองจากประเทศอินโดนีเซีย การปลูกยางพาราในประเทศไทยภาครัฐมีนโยบายการส่งเสริมการปลูกทั่วทุกภูมิภาค โดยสนับสนุนปัจจัยการผลิตในพื้นที่ปลูกใหม่และพื้นที่ปลูกแทน

สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร (2555) กล่าวว่า ยางพาราเป็นพืชอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกเป็นอันดับหนึ่งของโลก ก่อให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องทั้งภาคการผลิต ภาคอุตสาหกรรม และภาคการตลาดเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนทั้งเกษตรกร ผู้ประกอบการและภาครัฐกระจายอยู่ทั่วประเทศ

สรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยางพาราถือได้ว่าเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะยางพาราเป็นสินค้าที่ส่งออกทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมากและสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนยางพารามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งยางพารานอกจากจะเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยแล้วยังเป็นพืชที่มีบทบาทต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยางทุกภาค

ความสำคัญของยางพารต่อการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี

1. ด้านการเมือง

ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง นโยบายของรัฐบาลมีบทบาทชี้นำ ส่งเสริม สนับสนุนเกษตรกรให้ปลูกยางพารา จากนโยบายการปลูกทดแทนของสำนักงานสงเคราะห์การทำสวนยางที่ส่งเสริมเกษตรกรชาวสวนยางให้ปลูกยางพันธุ์ดีที่มีผลผลิตยางสูงกว่าพันธุ์พื้นเมืองที่เกษตรกรชาวสวนยางปลูกทำให้เพิ่มผลผลิต และรายได้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกยางในจากนโยบายยาล้านไร่ พ.ศ. 2547 - 2549 และนโยบายยางแปดแสนไร่ พ.ศ. 2554-2556 ปัญหาของเกษตรกรชาวสวนยางและการแก้ปัญหาของรัฐเมื่อเกิดวิกฤติราคายางตกต่ำ เกษตรกรชาวสวนยางรวมตัวกันเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือ เช่น เกิดวิกฤติราคายางตกต่ำ พ.ศ. 2534 รัฐบาลออกนโยบายแทรกแซงราคายาง ให้องค์การสวนยางตั้งจุดรับซื้อยางจากเกษตรกรในราคาประกันกิโลกรัมละ 17 บาท ทุกจังหวัดที่ปลูกยาง เมื่อเกิดวิกฤติราคายางตกต่ำจากเศรษฐกิจโลกในปีพ.ศ. 2551 และในปีพ.ศ.2554 ราคายางลดลงต่ำกว่า 30 บาทต่อกิโลกรัม รัฐบาลยังคงมีมาตรการใหม่ช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางโดยให้เงินกู้ เกษตรกรชาวสวนยางเก็บสต็อกยางไว้รอจำหน่ายเมื่อราคาเหมาะสม ซึ่งสภาพแวดล้อมทางการเมืองมีผลต่อเกษตรกรชาวสวนยางมาตลอดกว่า 20 ปี ในด้านการชี้นำ ส่งเสริม สนับสนุน แก้ปัญหาเกษตรกรชาวสวนยางในด้านต่าง ๆ และนโยบายรัฐมีผลกระทบต่อตลาดยางและราคายางรัฐบาลได้ให้ความสำคัญเรื่องยางพาราที่เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศและเกษตรกรชาวสวนยางโดยมีการออกนโยบายต่าง ๆ ในการส่งเสริมการปลูกยางของ

เกษตรกรชาวสวนยางมีการมีกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการปลูกการวิจัยและพัฒนาโดยเฉพาและมีเงินทุนสนับสนุนในการปลูกและการวิจัยอย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการนโยบายยางธรรมชาติ, 2555, น. 11) รัฐบาลมีการออกนโยบายแก้ไขปัญหาวิกฤติราคายางหลายครั้ง ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2535 ถึงปัจจุบัน ทั้งการแทรกแซงราคายาง การส่งเสริม เกษตรกรชาวสวนยางรวมตัวเป็นสหกรณ์กองทุนสวนยางพัฒนาการแปรรูป การจำหน่ายเพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางสามารถพึ่งพาตนเองได้การจัดตั้งองค์กรยางระหว่างประเทศในการดูแลเสถียรภาพราคายาง การมีนโยบายสนับสนุนเกษตรกรเก็บสต็อกยาง ซึ่งจากการส่งเสริมของรัฐที่มีต่อยางพาราในด้านต่าง ๆ สหกรณ์กองทุนสวนยางซึ่งเป็นองค์กรของเกษตรกรชาวสวนยางควรจะมีความเข้มแข็ง เป็นที่พึ่งให้แก่สมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางได้อย่างมั่นคง แต่ปัญหาที่พบคือ เมื่อเกิดวิกฤติราคายางตกต่ำเดือนตุลาคม พ.ศ. 2551 และเดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง องค์กรชาวสวนยางได้รวมตัวเรียกร้องให้รัฐบาลออกมาตรการช่วยเหลือสะท้อนถึงเกษตรกรชาวสวนยาง องค์กรเกษตรกรชาวสวนยางไม่มีความเข้มแข็ง และความมั่นคงในอาชีพ (ปรีดี สีลาเศรษฐวงศ์, 2556)

2. ด้านสังคม

ยางพาราเป็นพืชที่ทำให้เกิดการสร้างงานและอาชีพในชนบทจึงสามารถช่วยลดและแก้ปัญหาการเคลื่อนย้ายของแรงงานจากชนบทสู่สังคมเมือง และส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนให้ครอบครัวมีความอบอุ่นมากขึ้น (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร, 2554)

สภาพแวดล้อมด้านสังคมเกิดความนิยมปลูกยางพาราเพิ่มขึ้นในหลายพื้นที่ จากการส่งเสริมการปลูกยางพาราจากนโยบายของรัฐบาลและเนื่องจากปลูกยางพาราให้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ เกษตรกรมีรายได้สูงกว่าเมื่อเทียบกับการปลูกพืชไร่อื่น ๆ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ถั่วเหลือง ยางพาราซึ่งถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ และยังเป็นที่ต้องการของเกษตรกรทุกภูมิภาคในปัจจุบัน นอกจากนี้การปลูกยางพารายังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการปลูกยางสร้างพื้นที่สีเขียวให้กับประเทศไทย รมเงาของยางช่วยรักษาความชุ่มชื้น รากช่วยยึดดินลดการพังทลายและการชะล้างของหน้าดิน ปัญหาเกษตรกรชาวสวนยางที่นิยมปลูกยางโดยไม่รู้ บางพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกยาง ส่งผลต่อความเติบโตของต้นยางพารา และมีผลผลิตต่ำกว่าเขตที่เหมาะสม ปัญหาการเปิดกรีดยางก่อนเวลาอันควร คือยางพาราที่มีการเติบโตดีจะสามารถเปิดกรีดได้ในปีที่ 7 แต่เกษตรกรชาวสวนยางรายใหม่ที่เริ่มปลูกยางจะนิยมกรีดในปีที่ 5 เป็นการกรีดยางก่อนเวลาที่สมควร เพราะต้องการรายได้จากผลผลิตยาง ส่งผลต่อผลผลิตน้ำยางที่ได้จะต่ำกว่ามาตรฐาน ร้อยละ 26-59 และส่งผลถึงปริมาณไม้ยางพารา เวลาที่ยางหมดอายุกรีดปริมาตรไม้ยางที่โค่นจะต่ำกว่าเกณฑ์ กว่าร้อยละ 40 เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยการผลิตยางเป็นการผลิตแบบครอบครัว ใช้ระบบกรีดยางที่มีจำนวนครั้งในการกรีดมาก ทำให้ผลผลิตยางรวมจากสวนยางน้อยกว่าระบบกรีดยางห่างของสวนยางขนาดใหญ่ ส่งผลให้ต้นทุนต่อกิโลกรัมสูงขึ้นเป็นปัญหาของเกษตรกรชาวสวนยางราย

ย่อย ที่ขาดความรู้ ทำให้กำไรที่เกษตรกรควรจะได้รับจากผลผลิตลดน้อยลงด้วย เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยได้ง่าย (ปรีดี ลิลาเศรษฐวงศ์, 2556)

3. ด้านเศรษฐกิจ

ยางพารามีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยใน 3 ด้าน คือ

1. การฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากยางพาราเป็นพืชที่ทำรายได้ ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก โดยในปีพ.ศ. 2553 มีมูลค่าการส่งออกยางธรรมชาติจำนวน 94,508 ล้านบาท (เดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553) ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 91.45 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปีพ.ศ. 2552 โดยมีมูลค่าการส่งออกมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ

2. การกระจายรายได้ของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จำนวนมากกว่า 6 ล้านคนทั่วประเทศ

3. เกษตรกรมีรายได้ที่แน่นอนและมีจำนวนเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาจากสถิติ ยางพาราตั้งแต่ปีพ.ศ. 2509 ซึ่งผลผลิตเฉลี่ย 60 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปีเมื่อมีการปลูกทดแทนด้วยยางพันธุ์ดีจนถึงปัจจุบันในปีพ.ศ. 2552 มีการผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 276 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางพารามีรายได้จากการทำสวนยางพาราเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยางพารายังเป็นพืชที่ปลูกแล้วส่งผลให้มีรายได้สม่ำเสมอเกือบตลอดทั้งปีราคาผันผวนไม่มากนัก จึงสร้างรายได้ที่แน่นอนให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกยางมากกว่าปลูกพืชชนิดอื่น ๆ (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร, 2554)

ปัญหาสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อราคายางและเกษตรกรชาวสวนยาง ระบบการค้ายางในประเทศที่ไม่เป็นธรรมต่อเกษตรกรชาวสวนยางราคายางที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีความผันผวนของราคายางสูง บางครั้งเกิดวิกฤติเศรษฐกิจส่งผลให้ราคายางตกต่ำที่ส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยาง (สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552, น.4) ปัญหาราคายางผันผวนที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจากสภาวะเศรษฐกิจโลกอุปสงค์ อุปทานยางของโลกและจากการเก็งกำไรซื้อขายผ่านตลาดล่วงหน้า (Future Market) ที่ส่งผลกระทบต่อตลาดยางพาราที่ซื้อขายจริง (Physical Market) ในประเทศกับประเทศไทยมีการส่งออกยางพารากว่าร้อยละ 88 ของยางที่ผลิตได้ในแต่ละปี (สถาบันวิจัยยาง, 2554) ยิ่งทำให้ราคายางในตลาดโลกส่งผลกระทบต่อราคายางในประเทศมากขึ้นในปี พ.ศ. 2534 เกิดวิกฤติราคายางตกต่ำอย่างมาก ราคายางแผ่นดิบในตลาดลดลงเหลือกิโลกรัมละ 14 บาท ขณะที่ต้นทุนเกษตรกรชาวสวนยางอยู่ที่ 17 บาทต่อกิโลกรัม ราคายางมีความผันผวนมาก ปีพ.ศ. 2540 ราคายางเฉลี่ยต่อปี ที่ตลาดหาคาใหญ่อยู่ที่ 20.81 บาทต่อกิโลกรัม ขณะที่ต้นทุนเกษตรกรชาวสวนยางอยู่ที่ 22.29 บาท ต่อกิโลกรัม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2555) ราคายางทรงตัวมาตลอดที่ราคา 20-25 บาทต่อกิโลกรัม จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2545 ราคายางกระเตื้องสูงขึ้นจากอุปสงค์ อุปทานยางโลกที่เพิ่มความต้องการมากขึ้น จากอัตราการ

เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและเพิ่มความต้องการการใช้ยางธรรมชาติจาก 852,000 ตันต่อปีในปีพ.ศ. 2542 เพิ่มเป็น 1,395,000 ตันต่อปี ในปีพ.ศ. 2545 และเพิ่มเป็นกว่า 2,000,000 ตัน ในปีพ.ศ. 2547 ราคายางก็ปรับตัวขึ้นจากอุปสงค์อุปทานที่เพิ่มขึ้นราคายางเฉลี่ยต่อปีที่ตลาดหาคาดใหญ่จาก 20.81 บาทต่อกิโลกรัม ในปีพ.ศ. 2542 เพิ่มเป็น 27.57 บาทต่อกิโลกรัมในปีพ.ศ. 2545 และเป็น 44.90 บาทต่อกิโลกรัม ในปีพ.ศ. 2547 จีนเพิ่มความต้องการใช้ยางธรรมชาติมากกว่า 3,634,000 ตันต่อปี ในปีพ.ศ. 2554 อุปสงค์ของตลาดที่มากขึ้นส่งผลให้ราคาเฉลี่ยต่อปีที่ตลาดหาคาดใหญ่เพิ่มเป็น 132.43 บาทต่อกิโลกรัม ตามอุปสงค์อุปทานของตลาดโลก ปัญหาความผันผวนราคาจากเศรษฐกิจโลก ปลายปีพ.ศ. 2551 เกิดวิกฤติเศรษฐกิจที่อเมริกาที่เรียกว่า “Hamburger Crisis” ที่ส่งผลต่อความต้องการยางธรรมชาติ (Natural Rubber) ที่เป็นวัตถุดิบยางในการผลิตยางรถยนต์ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงโดยที่ราคาของที่ตลาดหาคาดใหญ่ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 ราคาขยับขึ้นไปสูงสุดที่ 103.87 บาทต่อกิโลกรัม หลังวิกฤติเศรษฐกิจปลายปี พ.ศ. 2551 ราคาขยับได้ปรับตัวลดลงอย่างมากเหลือ 38.49 บาท ต่อกิโลกรัมในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 (สถาบันวิจัยยาง, 2554) ส่งผลต่อรายได้เกษตรกรชาวสวนยางและราคาขยับกระเตื้องขึ้นในปีพ.ศ. 2552 ต่อเนื่องมาถึงปีพ.ศ. 2553 เกิดการเก็งกำไรในตลาดล่วงหน้า (Future Market) ปลายปีพ.ศ. 2553 ต่อเนื่องมาถึงต้นปีพ.ศ. 2554 ส่งผลให้ราคาขยับที่ตลาดหาคาดใหญ่ขึ้นสูงสุดในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ที่ราคา 183.64 บาทต่อกิโลกรัม และเกิดวิกฤติราคาขยับอีกครั้งจากการเก็งกำไรตลาดล่วงหน้า (Future Market) ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 ราคาขยับลดลงเหลือ 82.90 บาทต่อกิโลกรัม สภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจส่งผลต่อราคาขยับอย่างมาก ราคาขยับมีความผันผวนเกษตรกรไม่สามารถต่อรองราคาขายผลผลิตยาง ส่งผลต่อรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งราคาขยับที่เกษตรกรชาวสวนยางยอมรับในปัจจุบันไม่ต่ำกว่า 50 บาทต่อกิโลกรัม (สมาคมยางพาราไทย, 2554, น. 22)

4. ด้านเทคโนโลยี

ปัจจุบันราคาขยับตกต่ำยังเป็นปัญหาที่สร้างความเดือดร้อนให้กับเกษตรกร เนื่องจากปริมาณการผลิตยางดิบมีมากกว่าความต้องการของตลาด ส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางจากการขายน้ำยางสดและยางดิบลดลง ซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกร จึงนำองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมพัฒนายางพาราให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม ดังนี้

- ถุงมือผ้าเคลือบยาง มีคุณสมบัติป้องกันการบาดเจ็บ บาดเจ็บ นำไปใช้งานด้านเกษตรกรรม ประมง ก่อสร้าง และอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์มีทั้งชนิดหนาและชนิดบาง โดยน้ำยางจะช่วยเพิ่มความทนทานให้แก่ถุงมือ ช่วยเพิ่มมูลค่าให้แก่ยางได้มากขึ้นกว่า 10 เท่า ด้วยน้ำยาง 1 กิโลกรัม สามารถนำไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตถุงมือผ้าเคลือบยางได้ถึง 30 คู่ ทั้งนี้หากในอนาคตสามารถขยายการผลิตไปสู่อุตสาหกรรมโดยใช้เครื่องจักรแบบต่อเนื่องที่มีกำลังการผลิตเดือนละ

500,000 คู่ จะมีปริมาณการใช้น้ำอย่างเข้มข้นต่อเดือนประมาณ 16.7 ตัน (คิดเป็นปริมาณน้ำยางสด 33.4 ตัน)

- แผ่นยางปูพื้น ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตามมาตรฐานอุตสาหกรรม มีคุณสมบัติเป็นไปตาม สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างพาราได้ถึง 2-4 เท่า ช่วยลดการนำเข้าผลิตภัณฑ์แผ่นยางปูพื้น ปัจจุบันนำผลิตภัณฑ์ไปใช้งานจริงที่โรงพยาบาลวังจันทร์ จังหวัดระยอง เพื่อใช้ฝึกกายภาพสำหรับหัดเดินของผู้ป่วย และฝึกพัฒนาการเด็กเพื่อเป็นประโยชน์กับประชาชนและคนไข้ที่เข้ามารับการรักษา

- ชุดวัสดุป้องกันการกัดเซาะตลิ่งจากธรรมชาติ ประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ (1) ชั้นป้องกันการกัดเซาะจากบล็อกประสานรูปแบบใหม่ที่ปรับปรุงคุณสมบัติด้วยน้ำยางพารา สามารถก่อสร้างได้ง่าย ต้นทุนถูก และ (2) ชั้นกรองจากผ้าเคลือบน้ำยางพารา ทำหน้าที่กักเก็บดินไม่ให้ถูกชะออกจากบริเวณตลิ่งและในขณะเดียวกันมีความสามารถยอมให้น้ำซึมผ่านชั้นวัสดุได้ เพื่อลดแรงดันน้ำที่ไหลออกจากดินตามแนวตลิ่ง โดยชุดวัสดุป้องกันการกัดเซาะตลิ่งสามารถส่งเสริมให้เกิดการสะสมและการสร้างชั้นตะกอนดินบนแผ่นวัสดุ ซึ่งพืชสามารถเจริญเติบโตโดยมีรากช่วยยึดโยงเสริมความแข็งแรงให้กับแนวตลิ่งได้

- เครื่องขึ้นรูปแผ่นเสริมรองเท้าเพื่อสุขภาพ สำหรับใช้พิมพ์รูปแบบเท้าเฉพาะของแต่ละบุคคล โดยการนำน้ำยางพาราขึ้นมาพัฒนาเป็นถุงแบบพิมพ์รอยเท้า เพื่อใช้ในการทำแผ่นเสริมรองเท้าให้เหมาะสมสำหรับผู้ที่มิมีลักษณะเท้าไม่เข้ากับมาตรฐานหรือกลุ่มลูกค้าที่ต้องการดูแลสุขภาพและเล่นกีฬา ให้สวมใส่ได้สบายและถูกสุขลักษณะในการเดิน ช่วยส่งเสริมให้เกิดมูลค่าของน้ำยางขึ้นได้ถึง 10 เท่าตัว มีต้นทุนการผลิตเครื่องถูกกว่าห้องตลาด 75% ทดแทนการนำเข้าที่มีราคาหลายแสนบาท (ลักขมี ปลั่งแสงมาศ, ม.ป.ป.)

ประเทศไทยมีการขับเคลื่อนและส่งเสริมอุตสาหกรรมยางพาราอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ยาง รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานและการพัฒนาด้านบุคลากร เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำด้านอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางพาราในภูมิภาค แชนงหน้าผู้ผลิตและผู้ส่งออกยางพารารายใหญ่อย่าง มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ โดยในปี 2558 ประเทศไทยมีการผลิตยางพาราในประเทศ ประมาณ 4.47 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2557 จำนวน 1 แสนตัน และมีการปริมาณการใช้น้ำยางพาราในประเทศ จำนวน 6 แสนตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2557 จำนวน 6 หมื่นตัน สำหรับการส่งออกยางพาราต้นน้ำ มีปริมาณ 3.74 ล้านตัน ลดลงจากปี 2557 จำนวน 3 หมื่นตัน ส่วนมูลค่าของการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางของไทย ปี 2558 มีจำนวน 4.3 แสนล้านบาท โดยแบ่งเป็นวัตถุดิบ 2 แสนล้านบาท และผลิตภัณฑ์ 2.3 แสนล้านบาท ซึ่งผลิตภัณฑ์หลักที่ถือว่าเป็น Product Champion ของอุตสาหกรรมยางคือ ผลิตภัณฑ์ยางล้อ ที่มีมูลค่าในการส่งออก 1.2 แสนล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 40 ของการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางทั้งประเทศ อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าสัดส่วนการใช้น้ำยางพาราในประเทศยังมีสัดส่วนไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการ

ผลิตและการส่งออกยางพารา ดังนั้น การส่งเสริมการดำเนินการเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาด้านบุคลากรและเทคโนโลยี จึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมยางของประเทศ (บวร วงศ์สินอุดม, 2559)

สรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความสำคัญของยางพาราในแต่ละด้านนั้นมีผลมาจากวิกฤติราคายางตกต่ำ ซึ่งรัฐบาลมีการกำหนดนโยบายส่งเสริม และสนับสนุนเกษตรกรชาวสวนยางพาราอยู่ตลอด และจะต้องส่งเสริมในการผลิตนวัตกรรมใหม่ๆ โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ยางพารา

สถานการณ์ยางพาราในตลาดโลก และในประเทศไทย

1. สถานการณ์ยางพาราปี 2550 - 2551

สถานการณ์ยางพาราโลกในปัจจุบันภาคการตลาดมีแนวโน้มที่ดีทางการผลิต ความต้องการและราคา แม้ว่าสถานการณ์เศรษฐกิจโลกจะชะลอตัวและปัญหาเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาที่ถดถอยจากปัญหาสินเชื่อกาสิโนภาคสังหาริมทรัพย์ได้คุณภาพ (ซบไฟร์ม) ในสหรัฐอเมริการวมทั้งค่าเงินบาทแข็งค่าในปี 2550 ตลาดโลกผลิตยางธรรมชาติเพิ่มขึ้นจากปี 2549 ปี 2550 ประเทศไทยยังคงผลิตยางธรรมชาติได้เป็นอันดับ 1 รองลงมาคืออินโดนีเซีย และมาเลเซียเป็นอันดับ 3 ประเทศผู้ผลิตที่น่าจับตามอง คือ เวียดนาม แม้ว่าผลผลิตยางของเวียดนามยังมีปริมาณน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศผู้ผลิตรายใหญ่อ่างไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย โดยในปี 2549 ผลผลิตยางของเวียดนามเท่ากับ 0.55 ล้านตัน แต่ผลผลิตยางของเวียดนามมีอัตราการเพิ่มขึ้นมากที่สุดในบรรดาประเทศผู้ผลิตยางทั้งหมดโดยเพิ่มขึ้นทั้งในลักษณะของผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่และเนื้อที่ปลูกยางทำให้ตั้งแต่ปี 2548 เวียดนามแซงจีนขึ้นไปเป็นประเทศผู้ผลิตยางอันดับ 4 ของโลก รองจากไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

ส่วนความต้องการยางพาราตลาดโลกปี 2550 จะมีปริมาณความต้องการยางเพิ่มขึ้นจากปี 2549 โดยในปี 2549 จึงมีปริมาณการใช้เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นเป็นอันดับ 3 นอกจากนี้อินเดียและบราซิลเป็นตลาดใหม่ซึ่งมีแนวโน้มการใช้ยางธรรมชาติเพิ่มขึ้น ในปี 2550 จีนและอินเดียยังมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นประเทศผู้ใช้จ่ายเนื่องจากการเติบโตของอุตสาหกรรมรถยนต์ในทั้งสองประเทศมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือจีนจะเป็นประเทศผู้ใช้จ่ายที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในช่วงระยะ 15 ปีต่อจากนี้ ส่วนอินเดียในช่วงศตวรรษต่อไปอุตสาหกรรมยางอินเดียจะมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 8 ต่อปี โดยปริมาณการบริโภคยางเฉลี่ยของอินเดียจะเพิ่มขึ้น ส่วนการส่งออกปี 2550 ไทยยังคงเป็นผู้ส่งออกอันดับ 1 ของโลกโดยในปี 2549 ไทยส่งออกยางธรรมชาติ โดยส่งออกแก่จีนเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือญี่ปุ่น และมาเลเซีย อันดับ 3

สถานการณ์ราคายางพารา ปี 2551 ราคายางปรับตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีแนวโน้มที่ดี ทั้งนี้ด้วยปัจจัยบวก ได้แก่ ปริมาณการผลิตยางมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากการขยายพื้นที่ปลูกของแต่ละ

ประเทศ ความต้องการจากยางจีนที่เพิ่มขึ้น ราคาน้ำมันสูงขึ้นส่งผลให้ราคายางสังเคราะห์ปรับตัวสูงขึ้นทำให้ราคายางธรรมชาติยังคงมีแนวโน้มที่ดี การเจรจาภูมิภาค (FTA) ข้อยกเว้นภาษีนำเข้าระหว่างอาเซียน - จีน และไทย - อินเดีย นอกจากนี้ปัจจัยอื่นๆซึ่งส่งผลต่อราคายางคือภาวะเศรษฐกิจโลก ปัญหาซัพไพล์จากสหรัฐอเมริกา สภาวะอากาศผันแปร ราคาน้ำมัน การเก็งกำไรในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า สภาวะการแข่งขัน และสถานการณ์ความไม่สงบ (หลักชัย กิตติพล, 2550, น.1)

สถานการณ์ยางพาราตั้งแต่ช่วงปลายเดือนกันยายน 2551 จนถึงปัจจุบันได้ปรับตัวลดลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยราคายางแผ่นดิบที่เกษตรกรขายได้ ณ ตลาดกลางยางพาราหาดใหญ่ได้ปรับตัวลงเช่นเดียวกับราคายางแผ่นรมควัน (ไม่อัดก้อน) และน้ำยางสดที่ปรับตัวลดลง ส่วนราคายางแผ่นรมควันยางแห้งและน้ำยางข้น (F.O.B. กรุงเทพมหานคร) ณ ราคา ประกาศเพียงวันสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร ได้ปรับตัวลดลงจากราคาเฉลี่ยเดือนกันยายน 2551 ที่กิโลกรัมละ 97.3, 97 และ 13 บาทตามลำดับ อยู่ที่กิโลกรัมละ 64.20, 64, 70 และ 46.45 บาท ตามลำดับ ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2551 หรือลดลงทีละกิโลกรัมละ 32.6, 32.8 และ 16.55 บาท ตามลำดับ ส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรชาวสวนยางจำนวน 1 ล้านครอบครัว หรือมากกว่า 6 ล้านคน และผู้ประกอบการยางพารา ทั้งนี้ประมวลได้ว่ามีสาเหตุการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกเนื่องจากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจสหรัฐและราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่ผันผวนส่งผลกระทบต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมยางล้อในจีนและญี่ปุ่น ซึ่งประเทศคู่ค้าหลักของไทยมีการชะลอการซื้อและรับมอบยางจากไทย บางรายมีการปิดพลิ้วในสัญญาในต่อรองราคาลง นอกจากนี้ส่งผลกระทบต่อให้นักลงทุนและกองทุนประกันความเสี่ยง (Hedge Fund) ด้านความเชื่อมั่นและขายสัญญาสินค้ายางล่วงหน้าในตลาดญี่ปุ่น

อย่างไรก็ตามแต่ปัญหาราคายางตกต่ำ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐเอกชนและสถาบันเกษตรกร และบริษัทร่วมทุน 3 ประเทศ (IRCo) ได้ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาพาราโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง ดร.หลักชัย กิตติพล นายกสมาคมยางพาราไทยร่วมเป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหายางพาราซึ่งกระทรวงได้มอบหมายรัฐมนตรีช่วยว่าการเกษตรและสหกรณ์ คุณธีระชัย แสนแก้ว เป็นประธานกรรมการและได้จัดประชุมเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2551 ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบมาตรการเร่งด่วนดังนี้

1. ชะลอการปิดและลดจำนวนนับวันกรีต
2. ให้ธนาคารต่างๆยืดเวลาการใช้เงินกู้ (B/L) จาก 30 วันเป็น 120 วัน
3. เร่งรัดการปลูกแทนให้ได้ปีละ 4 แสนไร่
4. มาตรการการสร้างความเข้าใจทั้งภายในและต่างประเทศให้บริษัทร่วมทุน 3

ประเทศ (IRCo) ดำเนินการทางด้านมาตรการเพื่อรองรับสถานการณ์ยางให้ชัดเจนและ

5. ร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อเพิ่มการใช้ยางธรรมชาติภายในประเทศ

สมาคมยางพาราไทยเล็งเห็นถึงปัญหาและผลกระทบการผันผวนของราคายางสมาคมยางพาราไทยยินดีที่จะร่วมมือและประสานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาราคายางและสร้างเสถียรภาพราคายางเพื่อประโยชน์แก่สังคมอย่างโดยรวม (หลักชัย กิตติพล, 2551, น. 1)

2. สถานการณ์ยางพาราปี 2552 - 2553

สถานการณ์ยางพาราปี 2552 ณ การประกาศของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร ปริมาณการผลิตยางธรรมชาติของโลกลดลงเหลือ 9.62 ล้านตัน หรือลดลงร้อยละ 4.2 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาอันเป็นผลมาจากสภาพอากาศที่แปรปรวน ภาวะฝนตกหนักผิดปกติ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมในแหล่งผลิตยางของประเทศผู้ผลิตยางสำคัญทั้งไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซียทำให้ปริมาณการผลิตยางโดยรวมทั้ง 3 ประเทศลดลง อย่างไรก็ตาม ปริมาณการผลิตยางของกัมพูชา พม่า และลาวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากการเข้าไปลงทุนปลูกยางของจีน เวียดนาม มาเลเซีย และไทย ขณะที่ปี 2552 ความต้องการใช้ยางพาราโลกลดลง เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ส่วนประเทศไทยปี 2552 ไทยมีพื้นที่กรีตได้ 11.6 ล้านไร่ แบ่งเป็นพื้นที่กรีตได้ในภาคใต้ 83 เปอร์เซ็นต์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6% ภาคกลาง 11 เปอร์เซ็นต์ และภาคเหนือ 2 เปอร์เซ็นต์ โดยปี 2552 ไทยผลิตยาง 3.16 ล้านตันส่งออก 2.63 ล้านตัน (86%) และใช้ภายในประเทศ 399,400 ตัน (14%) สำหรับราคายางตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา ราคายางภายในประเทศผันผวนค่อนข้างรุนแรงตามภาวะตลาดโลก อย่างไรก็ตาม ในปี 2547 สภาพอากาศที่แปรปรวนส่งผลให้ราคายางเริ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะอยู่ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจที่ความต้องการใช้ยางธรรมชาติลดลงและปริมาณการส่งออกยางไทยเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

สถานการณ์ยางพาราปี 2553 มีแนวโน้มดีขึ้นตามการฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจโลก ซึ่งส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมยางรถยนต์และความต้องการยางธรรมชาติเพิ่มขึ้นประกอบกับสภาพอากาศที่แปรปรวนอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อปริมาณผลิตของประเทศผู้ผลิตยางสำคัญ นับเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ประเทศผู้ซื้อยางเริ่มหันมาซื้อยาง ณ การประกาศของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร เนื่องจากราคายางมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในปี 2553 ผลผลิตโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นที่ปริมาณ 9.85 ล้านตันส่วนความต้องการใช้ยางพาราของโลกปี 2553 จะเพิ่มขึ้นที่ปริมาณ 10.26 ล้านตัน สำหรับประเทศไทยคาดว่าปี 2553 มีผลผลิตยางพารา 3.2 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 2 เปอร์เซ็นต์เมื่อเทียบกับ ปี 2552 ส่วนการส่งออกยางพาราของไทยคาดว่าปี 2553 จะเพิ่มขึ้น 3 ถึง 5 เปอร์เซ็นต์เนื่องจากขาดความฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและยุโรปและความต้องการงานธรรมชาติที่เพิ่มขึ้นจากตลาดเอเชียโดยเฉพาะประเทศจีนและอินเดียรวมทั้งตลาดในอเมริกาใต้ ส่วนราคายางในประเทศคาดว่าปี 2553 จะมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นเนื่องจากปัจจัยดังนี้

1. ปัจจัยด้านการผลิตจากสภาพอากาศที่แปรปรวนซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณการผลิตยาง

2. ปัจจัยด้านการตลาดจากการฟื้นตัวทางภาวะเศรษฐกิจของประเทศผู้ใช้ยางสำคัญของโลกไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป

นอกจากนี้ผู้ส่งออกยางไทยหันไปส่งออกยางคอมปาวด์หรือยางผสมแทนยางแผ่นและยางแท่ง เนื่องจากจีนลดภาษียางคอมปาวด์ลดเหลือร้อยละ 10 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2552 ในขณะที่การส่งออกยางแผ่นและยางแท่งจีนยังคงเสียภาษีในอัตราร้อยละ 20 โดยปี 2552 ไทยส่งออกยางคอมปาวด์เพิ่มขึ้น 153 เปอร์เซ็นต์เมื่อเทียบกับปี 2551 อย่างไรก็ตามปัจจัยเสี่ยงที่พึงระวังคือ

1. ค่าเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐมีแนวโน้มแข็งค่าขึ้นส่งผลกระทบต่อราคายางในภาพรวม

2. การปรับเพิ่มอัตรากำไรจัดเก็บเงินสงเคราะห์การทำสวนยางซึ่งจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2553 จะส่งผลให้ไทยเสียเปรียบในการแข่งขันในการส่งออกยางไทยสู่ตลาดโลก

3. ความผันผวนของราคาน้ำมัน และ

4. การเก็งกำไรในตลาดล่วงหน้าทำให้เกิดอุปสงค์เทียมในตลาดส่งผลให้ราคายางธรรมชาติมีการผันผวนมาก

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นประมวลได้ว่าแนวโน้มความต้องการยางและราคายางมีทิศทางที่ดีอย่างไรก็ตามเกษตรกรชาวสวนยาง ผู้ประกอบการ ภาครัฐ และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเตรียมรับมือและร่วมมือกันในการแก้ไขวิกฤตการณ์จากปัจจัยเสี่ยงความผันผวนของสถานการณ์เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในช่วงระยะ 3-4 ปีที่ผ่านมา (หลักชัย กิตติพล, 2553, น. 1)

3. สถานการณ์ยางพาราปี 2555

สถานการณ์ยางพาราปี 2555 สถานการณ์ยางพารามีแนวโน้มทรงตัวตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว สืบเนื่องมาจากข้อมูลกองทุนการเงินระหว่างประเทศ IMF ที่คาดการณ์ว่าในปี 2555 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจโลก (GDP) จะอยู่ที่ 4 เปอร์เซ็นต์ และในปี 2563 คาดว่า GDP จะอยู่ที่ 3.2% ทั้งนี้เนื่องจากวิกฤตหนี้ยุโรปโชนสภาวะเศรษฐกิจสหรัฐและเงินความผันผวนของตลาดหุ้น ตลาดเงินตรา และราคาน้ำมัน รวมถึงสถานการณ์ภัยธรรมชาติทั่วโลกปัจจัยดังกล่าวเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ค่า GDP ลดลง ณ การประกาศของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

นอกจากนี้ข้อมูลองค์กรยางระหว่างประเทศ (IRSG) ในปี 2563 ผลผลิตยางธรรมชาติจะเพิ่มขึ้นอยู่ที่ 13.77 ล้านตัน ปริมาณดังกล่าวมาจากผลผลิตยางพาราในทวีปเอเชีย 12.46 ล้านตันคิดเป็น 90.5 เปอร์เซ็นต์ จากทวีปแอฟริกา 855,000 ตัน คิดเป็น 6.2 เปอร์เซ็นต์ และจากลาตินอเมริกา 449,000 ตัน คิดเป็น 3.2% โดยอัตราผลผลิตดังกล่าวนี้ ประเทศไทยยังคงครองตำแหน่งการผลิตยางธรรมชาติได้เป็นอันดับ 1 คือ 3.82 ล้านตัน รองลงมาคือประเทศอินโดนีเซีย

2.54 ล้านตัน ประเทศเวียดนาม 1.31 ล้านตัน ประเทศจีน 1.29 ล้านตัน ประเทศอินเดีย 1.18 ล้านตัน ในด้านความต้องการยางพาราในตลาดโลกคาดว่าในปี 2563 ปริมาณความต้องการยางพาราจะเพิ่มขึ้นเป็น 15.36 ล้านตัน ซึ่งความต้องการที่เพิ่มขึ้นนี้มาจากตลาดเอเชีย 11.8 ล้านตัน คิดเป็น 76.8 เปอร์เซ็นต์ ประเทศที่มีอัตราความต้องการใช้ยางพาราสูงได้แก่ประเทศจีน ประเทศอินเดีย และประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังมีความต้องการใช้ยางพาราลาดละตินอเมริกาอีกด้วย และในปี 2563 ประเทศที่มีแนวโน้มจะใช้ยางธรรมชาติสูงเป็นอันดับ 1 ของประเทศจีน 6.39 ล้านตัน รองลงมาคือประเทศอินเดีย 1.94 ล้านตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา 946,000 ตัน และประเทศญี่ปุ่น 795,000 ตัน สำหรับราคายางไทยมีความผันผวนอย่างมากในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา โดยตั้งแต่เดือนตุลาคม ปี 2554 ราคายางมีความผันผวนและมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากจากปัจจัยดังนี้

1. เศรษฐกิจและระบบการเงินของโลกได้เข้าสู่ภาวะวิกฤตอย่างรุนแรงทำให้มีการถ่ายเทขายหุ้นและสินค้าโภคภัณฑ์ในตลาดซื้อขายล่วงหน้าทั่วโลก
2. ความผันผวนของตลาดหุ้นและราคาน้ำมันราคายางตกลงตามราคาหุ้นทองคำและน้ำมัน
3. วิกฤตหนี้ยุโรปโซนยังคงบานปลายจึงทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นลงไปอีก
4. Hedge Funds ได้ขายล่วงหน้าในตลาด TOCOM และ ตลาดเซี่ยงไฮ้เพื่อชดเชยการขาดทุนในราคาหุ้นและทองคำทำให้ราคา physical ลดลงตามตลาดล่วงหน้า
5. การเก็บสต็อกและพฤติกรรมกรรมการซื้อขายของประเทศจีนโดยมีข่าวว่าผู้ซื้อขายรายใหญ่ของจีนและปฏิเสธรการรับยางของไทย
6. มีข่าวลือด้านลบมากมายเกิดขึ้นทำให้ผลทางจิตวิทยาต่อราคาตลาดอย่างมาก เช่น โกดังเงินเต็มทำให้ผู้ซื้อขอขายพียงยาง และ
7. ฝ่ายการเมืองไทยไม่พร้อมเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาราคายางพารา

แม้ว่าราคายางพาราไทยจะมีความผันผวนเป็นอย่างมากดังปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น แต่อย่างไรก็ตามสมาคมยางพาราไทยยังคงมีความเห็นเชิงบวกว่ายางพารามีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจดีทางด้านความต้องการที่เพิ่มขึ้นและปริมาณผลผลิตน้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้ เนื่องจากปัจจัยด้านฤดูกาลสภาวะฝนตกหนักทางภาคใต้ทำให้จำนวนวันกรีตลดลง ดังนั้น ราคายางมีแนวโน้มที่จะปรับตัวสูงขึ้นและการที่ราคายางแพงสูงกว่าราคายางแผ่นแสดงว่าประเทศอินโดนีเซียประสบปัญหาขาดยาง รวมทั้งบริษัทร่วมทุนอย่างระหว่างประเทศจำกัด และภาครัฐไทยมีความพร้อมในการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจึงน่าจะทำให้สถานการณ์ยางพาราสดใสยิ่งขึ้นโดยสรุปสมาคมยางพาราไทยคาดหวังความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน เกษตรกรรวมทั้งผู้ผลิตยางธรรมชาติรายใหญ่ 3 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซียในการกำหนด

๐
1636
2562

แนวทางและมาตรการแก้ปัญหาการค้าอย่างตกต่ำทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อรักษาเสถียรภาพราคา
 อย่างไม่ยั่งยืนตลอดไป (พงษ์ศักดิ์ เกิดวงศ์บัณฑิต, 2554, น. 1)

4. สถานการณ์ยางพาราปี 2558

สถานการณ์ยางพาราปี 2558 มีแนวโน้มส่งตัวจากสภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว
 จากอัตราเงินเฟ้อของโลกลดต่ำ และราคาน้ำมันที่ปรับตัวลงอย่างต่อเนื่องจาก 115 ดอลลาร์สหรัฐต่อ
 บาร์เรลในเดือนมิถุนายน 2557 ปรับตัวลดลงที่ 79.6 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ในเดือนพฤศจิกายน
 2557 หรือลดลงเกือบร้อยละ 30 ส่งผลต่อระดับราคาอย่างมีนัยยะสำคัญเนื่องจากราคาล้างงานคิด
 เป็นร้อยละ 10 ถึง 15 ของการคิดอัตราเงินเฟ้อ เมื่อผนวกกับความต้องการสินค้าโภคภัณฑ์อื่น ๆ ที่
 ลดลงอย่างต่อเนื่องจากความต้องการที่ลดลงของเงินซึ่งเป็นผู้บริโภครายใหญ่กดดันให้อัตราเงินเฟ้อ
 ของโลกลดลงอีกราวร้อยละ 0.4 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ IMF เศรษฐกิจสหรัฐน่าจะโตที่ร้อย
 ละ 3.0 ในปี 2558 จากร้อยละ 1.7 ในปี 2557 สภาพยุโรปยังคงทรงตัวต่อในปี 2558 ที่อัตราร้อยละ
 1.5 ญี่ปุ่นจะพยายามคุมเศรษฐกิจให้โตในกรอบร้อยละ 0.8 ถึง 1.1 ส่วนจีนจะได้รับผลกระทบจาก
 Structural Reform อสังหาริมทรัพย์คาดว่าจะจุดเศรษฐกิจลงต่ำกว่าร้อยละ 1.7 ในขณะที่ประเทศ
 ไทยจะฟื้นตัวน่าจะโตที่ร้อยละ 4.1 ถึง 4.8 โดยรวมแล้วเศรษฐกิจโลกจะเติบโตที่ร้อยละ 4

นอกเหนือจากปัจจัยด้านสภาวะเศรษฐกิจที่ได้กล่าวมาข้างต้นยังมีปัจจัยด้านผลผลิต
 ความต้องการใช้ และปริมาณส่วนเกินของยางธรรมชาติซึ่งส่งผลกระทบต่อราคาโดยองค์กร
 ยางระหว่างประเทศคาดการณ์ความต้องการใช้ยางธรรมชาติมี 2558 ถึง 2559 ขยายตัวร้อยละ 3.4
 ระหว่างที่ The Economic intelligence Unit ความต้องการใช้ยางธรรมชาติขยายตัวที่ร้อยละ 3.6
 จากร้อยละ 2.8 เปอร์เซนต์ในปี 2557 เนื่องจากการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศที่ใช้ยางหลัก
 อย่างไม่กี่ก็ตาม การที่ราคาน้ำมันดิบซึ่งเป็นวัตถุดิบผลิตยางสังเคราะห์ลดลงอย่างมากอาจส่งผลให้ความ
 ต้องการใช้ยางธรรมชาติลดลงในปีหน้า ส่วนผลผลิตยางโลก IRSG กล่าวว่าผลผลิตยางโลกปี 2557 จะ
 ลดลงจากปี 2556 ร้อยละ 2 โดยเฉพาะผู้ผลิตจากไทยและอินโดนีเซียจากสภาวะอากาศแห้งแล้งและ
 ราคาขายที่ตกต่ำไม่จูงใจให้เกษตรกรกรีดยาง ระหว่างที่ The Economic intelligence Unit
 คาดการณ์ว่าผลผลิตยางโลกในปีหน้าหดตัว 6.4 เปอร์เซนต์ ส่วนปี 2558 ถึง 2559 ผลผลิตโลกจะเติบโต
 เฉลี่ย 4.2 เปอร์เซนต์ต่อปี 5 ราคาขายมีการฟื้นตัว นอกจากนี้ The Economic intelligence Unit
 คาดการณ์ว่าอุปทานส่วนเกินปีนี้จะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยร้อยละ 0.1 เท่านั้นอยู่ที่ 186,000 ตัน และคาดว่า
 อุปทานส่วนเกินจะลดลงอีกในปี 2558-2559 และสต็อกยางโลกในปี 2557 และ 2558 จะมีประมาณ
 3.2 และ 3.4 ล้านตัน ตามลำดับ ส่วนราคาขายคาดว่าจะปรับตัวสูงขึ้นในปี 2558 ถึง 2559 เนื่องจาก
 ผลผลิตตกต่ำ กอปรกับอุปทานส่วนเกินเริ่มหดตัวลงเรื่อยๆ โดย The Economic intelligence Unit
 ราคาขายปีหน้าจะเพิ่มขึ้นประมาณ 70% ณ การประกาศของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

โดยสรุปสมาคมยางพาราไทยคาดหวังความคาดหวังความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน เกษตรกรรวมทั้งประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติอันใหญ่ 3 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซียรวมทั้งประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติอย่างอื่นในภูมิภาคอาเซียนในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาราคายางลดลง และรักษาเสถียรภาพราคาให้ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา (ไชยยศ สินเจริญกุล, 2557, น. 1)

5. สถานการณ์ยางพาราปี 2559

สถานการณ์ยางพาราปี 2559 มีแนวโน้มอยู่ในภาวะที่ติดตามสภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวโดยเฉพาะการชะลอตัวของเศรษฐกิจจีน รัสเซีย ยุโรป ญี่ปุ่น และตลาดเกิดใหม่อื่น ๆ มีการชะลอตัวกับการค้าราคาน้ำมันและราคาสินค้าต่าง ๆ ปรับตัวลดลง กองทุนการเงินระหว่างประเทศ IMF เห็นว่าผลผลิตทั้งหมดของหรือ GDP โลกลดลง เศรษฐกิจสหรัฐยังคงดีขึ้นแต่ยุโรปยังมีปัญหาเกี่ยวกับระหว่างเงินเพื่อเศรษฐกิจยุโรปจะขยายตัว ส่วนจีนจะขยายตัวลดลงอีกในปี 2559 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประเทศคู่ค้าของจีนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชียเศรษฐกิจญี่ปุ่นจะขยายตัวและจะปรับตัวขึ้นเล็กน้อย ส่วนราคาน้ำมันคาดว่าจะทรงตัวในช่วง 5 ปีหน้า เนื่องจากความต้องการใช้น้ำมันเติบโตในระดับต่ำ ทำให้อุปทานล้นตลาดมาจากผลผลิตจากกลุ่มโอเปกและส่งออกสู่ตลาดมากขึ้นส่งผลให้ตลาดสินค้าอื่น ๆ ลดลงไปด้วย

เนื่องจากปัจจัยด้านสภาวะด้านเศรษฐกิจที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะพบว่ามีปัจจัยด้านผลผลิต อีกทั้งความต้องการใช้และปริมาณของยางธรรมชาติที่ล้นตลาดซึ่งส่งผลกระทบต่อราคายางพาราเป็นอย่างมาก โดยองค์การศึกษาเรื่องยางระหว่างประเทศ (International Rubber Study Group) ประมาณการณ์ว่าผลผลิตยางธรรมชาติจะเพิ่มขึ้น มาจากยางพาราที่ปลูกไว้ในช่วงราคายางสูงนั้นจะเจริญเติบโตเต็มที่จนสามารถเป็นผลผลิตได้ ส่วน The Rubber Economist วิเคราะห์สถานการณ์ว่าความต้องการใช้ยางพาราของโลกจะเติบโตเฉลี่ยปีละ 1.9 เปอร์เซ็นต์ ในช่วงปี 2558 ถึง 2560 เนื่องจากจีนมีความต้องการใช้ยางพาราลดลง ในขณะที่สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และอินเดียมีความต้องการใช้ยางมากขึ้นตามอันดับ คาดว่าผลผลิตยางธรรมชาติจากเพิ่มขึ้น 3.5 เปอร์เซ็นต์ เป็น 12.53 ล้านตันในปี 2558 นอกจากนี้การสต็อกยางโลกอาจจะลดลงได้ถึง 1 ล้านตัน ในช่วงปี 2559 ถึง 2560 จากสถานการณ์ราคายางลดลงเป็นอย่างมากส่งผลให้การผลิตลดลงตามไปด้วย การกรีดยางพาราลดลง และผลกระทบจากปรากฏการณ์เอลนีโญในอินโดนีเซีย

สมาคมยางพาราไทยต้องการให้ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน เกษตรกรรวมทั้งประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติรายใหญ่ 3 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย รวมทั้งประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติอื่นในภูมิภาคอาเซียนในการกำหนดแนวทางมาตรการแก้ไขปัญหาราคายางพาราลดลงเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายางพาราอย่างให้เพิ่มขึ้นต่อไป (ไชยยศ สินเจริญกุล, 2558, น. 1)

6. สถานการณ์ยางพาราปี 2560

1) สถานการณ์ทั่วไป

- เศรษฐกิจโลก

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) เศรษฐกิจโลกในปี 2560 และ 2561 เศรษฐกิจเริ่มเติบโตในระยะสั้นดีขึ้น ซึ่งหลายภูมิภาคโดยเฉพาะ จีน อินเดียเริ่มขยายตัวมากขึ้น รวมถึงญี่ปุ่นที่มีการเติบโตในปี 2560 และ 2561 ตามลำดับ แต่สหรัฐอเมริกาในด้านเศรษฐกิจมีการปรับลดลง เนื่องจากความไม่แน่นอนทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา และยังไม่มีความฟื้นตัวเพิ่มเติมจากนโยบายการปฏิรูปภาษี รวมทั้งเกิดความเสี่ยงจากนโยบายการกีดกันทางการค้า และเศรษฐกิจจีนชะลอตัวลงเกิดจากปัญหาหนี้ในจีน ส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดความตึงเครียดและส่งผลกระทบต่อขยายตัวของเศรษฐกิจโลกได้

- เศรษฐกิจไทย

สำหรับเศรษฐกิจไทยในปี 2560 มีการขยายตัวดีขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะด้านการส่งออกผลผลิตและการท่องเที่ยว รวมทั้งการลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาในไทยมากขึ้น แต่ปัจจัยด้านราคาน้ำมันโลกที่มีแนวโน้มผันผวนและปัญหาค่าลงซื้อภายในประเทศที่อยู่ในระดับลดลงทำให้เงินเฟ้อของไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำทั้งในปีนี้และปีหน้าที่ราว 0.6% และ 1% ตามลำดับ ณ การประกาศของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร จากปัจจัยปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของไทยยังคงดีต่อเนื่อง และสถานะการเงินระหว่างประเทศของไทยยังคงเข้มแข็งจากการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดและมีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศในระดับที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียน

2) สถานการณ์ราคายาง

- ราคายางโลก

ราคายางพาราในปี 2560 (มกราคม - พฤศจิกายน) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปีก่อน เนื่องจากเศรษฐกิจโลกมีความต้องการใช้ยางเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะประเทศผู้ใช้อย่างหลักทั้งสหรัฐอเมริกา จีน และญี่ปุ่น รวมทั้งราคาน้ำมันดิบปรับตัวสูงขึ้น ทำให้การรับซื้อและการลงทุนมีการขยายตัว โดยราคายางในตลาดต่าง ๆ เมื่อเทียบในช่วงเดียวกันของปีก่อน (มกราคม - พฤศจิกายน) ดังนี้

(1) ราคาซื้อขายยางล่วงหน้าในตลาดสิงคโปร์: SICOM ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 อยู่ที่ 68.10 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้น 11.30 บาทต่อกิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 22.96 ราคายางแท่ง STR 20 อยู่ที่ 56.44 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้น 8.51 บาทต่อกิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 21.16

(2) ราคาซื้อขายยางล่องหน้าในตลาดโตเกียว: TOCOM ราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 อยู่ที่ 73.22 บาทต่อกิโลกรัม เพิ่มขึ้น 16.85 บาทต่อกิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 34.68

(3) ราคาซื้อขายยางล่องหน้าในตลาดเซี่ยงไฮ้: SHFE ราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 อยู่ที่ 71.16 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2560 เพิ่มขึ้น 8.66 บาทต่อกิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 19.36

ราคาขายไทย ตั้งแต่ปี 2554 ราคาขายพาราเม็แนวโน้มนั้ปรับตั้วลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยราคาขายแผ่นดิบ ซึ่งเกิดจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมรถยนต์ของประเทศจีน จึงทำให้จีนสต็อกยางไม่เพียงพอและส่งผลให้ราคาขายในปี 2554 สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว หลังจากนั้นราคาขายมีแนวโน้มนั้ปรับตั้วลดลงจนถึงปี 2558 เนื่องจากได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในภาคใต้ทำให้พื้นที่กรีดยางได้รับความเสียหาย และสต็อกยางจากตลาดจีนปรับตั้วลดลง 1 แสนตัน ประกอบกับราคาน้ำมันดิบเริ่มปรับตั้ดีขึ้น ซึ่งราคาขายในช่วงเดือนมีนาคม - พฤศจิกายน 2560 ราคาขายปรับตั้วลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากดังนี้ ณ การประกาศของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

(1) เศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา จีน และญี่ปุ่นเริ่มชะลอตัวลง แม้ยังคงมีการขยายตัวและยังส่งผลเพิ่มขึ้นแต่ในอัตราที่ลดลง ทำให้ส่งผลกระทบต่อภาคการลงทุนและภาคการผลิต ทำให้อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมลดลง

(2) ค่าเงินบาทมีแนวโน้มนั้แข็งค่าขึ้น จึงทำให้ราคาขายลดลงจากอัตราแลกเปลี่ยนที่แข็งค่าขึ้น เนื่องจากการซื้อขายยางต่างประเทศมากกว่าร้อยละ 95 จะซื้อขายในสกุลเงินดอลลาร์

(3) การเก็งกำไรในตลาดล่องหน้าโดยราคาขายในตลาดล่องหน้าต่างประเทศ ทั้งตลาดล่องหน้าโตเกียว ตลาดล่องหน้าเซี่ยงไฮ้ และตลาดล่องหน้าสิงคโปร์ปรับตั้วลดลงเนื่องจากตลาดได้รับปัจจัยจากความกังวลของนักลงทุนในตลาดล่องหน้าจากสถานการณ์ความไม่แน่นอนทางการเมืองโลก รวมถึงความตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลี ระหว่างสหรัฐอเมริกา และเกาหลีเหนือส่งผลให้นักลงทุนชะลอการซื้อและราคาในตลาดล่องหน้ามีความผันผวนและลดลงอย่างรุนแรง

แนวโน้มนั้ราคาขายเดือนธันวาคม 2560 สำหรับสถานการณ์ราคาขายในเดือนธันวาคม 2560 เศรษฐกิจของประเทศคู่ค้ายังคงมีการขยายตัว การเกิดอุทกภัยในบางพื้นที่ของภาคใต้ส่งผลให้ผลผลิตออกสู่ตลาดต่ำกว่าที่คาด และการเกิดเหตุเพลิงไหม้โรงงานเก็บสต็อกยางจีนทำให้ยางธรรมชาติเกิดความเสียหายอาจส่งผลให้จีนนำเข้ายางมากขึ้น อาจทำให้ราคาขายอาจปรับตั้เพิ่มขึ้นได้ แต่ค่าเงินบาทที่ยังมีแนวโน้มนั้แข็งค่าอย่างต่อเนื่อง และราคาตลาดล่องหน้าโดยเฉพาะตลาดล่องหน้าสิงคโปร์อาจเป็นปัจจัยกดดันราคาขาย ณ การประกาศของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร (จันจิรา พ่วงทอง, อธิชา อินทอง และอธิวิณ์ แดงกนิษฐ์, 2560, น. 37-38)

7. แนวโน้มสถานการณ์ยางพาราปี 2561

- สถานการณ์ของโลก

สถานการณ์ปี 2561 มีปริมาณผลผลิตยางโลกเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคายางพาราที่พุ่งสูงขึ้นในปี 2554 จึงทำให้แต่ละประเทศผู้ผลิตรายพาราขยายพื้นที่ปลูกยางเพิ่มขึ้น และปริมาณความต้องการใช้ยางพาราของโลกก็เพิ่มขึ้น จากความต้องการใช้ยางในอุตสาหกรรมยานยนต์ของจีนและอินเดีย อย่างไรก็ตามจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว โดยเฉพาะจีนซึ่งเป็นประเทศผู้ใช้อย่างรายใหญ่ของโลกจึงทำให้ปริมาณการใช้ยางเพิ่มขึ้นเล็กน้อยแต่ก็มีโอกาสที่จะลดลงเล็กน้อยจากราคาเฉลี่ยในปี 2560 ณ การประกาศของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

- สถานการณ์ของไทย ปี 2561

จากสถานการณ์คาดว่า ปริมาณผลผลิตยางพาราของประเทศไทย ณ การประกาศของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร จะเพิ่มขึ้นและมีการขยายพื้นที่ปลูกยางพารา ทำให้ปริมาณการใช้ยางพาราในประเทศจะเพิ่มมากขึ้น โดยนโยบายการส่งเสริมการใช้ยางในประเทศ ของภาครัฐ และการสนับสนุนสินเชื่อให้แก่ผู้ประกอบการผลิตจากการผลิตภัณฑ์ยาง อีกทั้งความต้องการใช้ยางพาราโลกยังคงมีอยู่ทำให้การส่งออกยางพาราอาจจะมีเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาเล็กน้อย และราคายางเฉลี่ยทั้งปีมีโอกาที่จะลดลงจากปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นไปตามทิศทางของราคาในตลาดโลกต่อไป (จินจิรา พ่วงทอง, อธิชา อินทอง และอธิวัฒน์ แดงกนิษฐ์, 2560, น. 38-39)

สรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากสถานการณ์ยางพาราทุก ๆ ปีจะมีแนวโน้มราคาอย่างผันผวน บางปีราคาอย่างสูง บางปีราคายางพาราลดลงจนกระทั่งปัจจุบันมีราคาลดลงเป็นอย่างมาก ดังนั้นเกษตรกรชาวสวนยางควรที่จะมีการวางแผนล่วงหน้าและปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตให้มากที่สุด มีการประกอบอาชีพเสริมทดแทน เช่น รับจ้าง ขายเป็นของ ปลูกพืชร่วม เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

ตลาดกลางยางพาราระดับภูมิภาค

ไทยซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกยางธรรมชาติรายใหญ่ที่สุดของโลก แต่ยังไม่มีความพร้อมต่อการตลาดกับผู้ซื้อจากต่างประเทศ ประกอบกับสถานการณ์การซื้อขายยางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า ราคายางในประเทศถูกขึ้นนำจากราคายางในตลาดซื้อขายล่วงหน้า เช่น ตลาดล่วงหน้าโตเกียว (TOCM) ของญี่ปุ่น ตลาดล่วงหน้าของสิงคโปร์ (SICOM) ตลาดเซี่ยงไฮ้ของจีน ซึ่งทุกตลาดมีลักษณะเป็นตลาดเก็งกำไร ปริมาณการส่งมอบยางจริงมีน้อย ไม่สะท้อนกลไกราคาที่เกิดจากผลผลิตและความต้องการใช้ที่แท้จริง ส่งผลให้ราคาเกิดความผันผวนและบางครั้งราคาลดลงต่ำกว่าต้นทุนการผลิตและจากการประชุมสภาไตรภาคีระหว่างประเทศ (International Tripartite Rubber

Council: ITRC) จึงเห็นชอบให้จัดตั้งตลาดกลางยางพาราระดับภูมิภาค (Regional Rubber Market: RRM) ขึ้น โดยได้เปิดดำเนินการพร้อมกัน 3 ประเทศ ใน วันที่ 2 กันยายน 2559 เพื่อสร้างกลไกราคาที่เหมาะสมภาวะตลาดที่แท้จริง และเพิ่มความเข้มแข็งให้กับตลาดยางของประเทศผู้ผลิตยาง (ไทย อินโดนีเซีย และ มาเลเซีย) ตลอดจนสามารถใช้อ้างอิงการซื้อขายในระดับสากล ทดแทนตลาดล่วงหน้าต่างประเทศ และสร้างเสถียรภาพด้านราคา

1. รูปแบบของตลาดกลางยางพาราระดับภูมิภาค

ตลาดกลางยางพาราระดับภูมิภาค เป็นตลาดกลางซื้อขายยางธรรมชาติล่วงหน้าแบบส่งมอบจริง โดยผู้ซื้อจะได้รับมอบยาง 30 วันนับจากวันทำสัญญา สินค้าที่ซื้อขายผ่านตลาดมี 2 ชนิด คือยางแท่ง STR 20 และยางแผ่นรมควัน RSS 3 ผู้ซื้อเป็นผู้ประกอบการส่งออก ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ เทรดเดอร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้ขายเป็นโรงงานผู้ผลิตที่มีมาตรฐานได้รับการรับรองอยู่ใน SICOM Approved Factory List หรือโรงงานที่มีมาตรฐาน GMP และได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ Selection Committee ซึ่งเป็นคณะกรรมการร่วม 3 ประเทศ (ไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในระบบคุณภาพให้แก่ผู้ใช้อย่างทั่วโลก รูปแบบการซื้อขายยางเป็นแบบ Auto matching continuous system ซึ่งเป็นรูปแบบการซื้อขายยางที่มีมาตรฐานในระดับสากล โดยผู้ซื้อ/ผู้ขายเสนอคำสั่งซื้อ คำสั่งขายผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

2. ผลของตลาดกลางยางพาราระดับภูมิภาค ต่อตลาดยางของไทย

รูปแบบการซื้อขายยางในปัจจุบันมีการซื้อขายในรูปแบบของตลาด Spot และตลาด Future ซึ่งการซื้อขายแบบ Spot จะเป็นการผลิตก่อนแล้วจึงกำหนดราคาขาย จึงทำให้การวางแผนการผลิตกับความต้องการใช้อย่างในบางครั้งไม่สอดคล้องกัน ส่งผลให้ราคายางผันผวน และเกิดปัญหาในการบริหารจัดการสต็อกยาง ในขณะที่ตลาด Future โดยมากจะเป็นการซื้อขาย ตราสารอนุพันธ์มีการถือสัญญาจนถึงกำหนดส่งมอบจริงน้อย และเป็นตลาดของนักเก็งกำไรมากกว่าผู้ประกันความเสี่ยง ดังนั้น การจัดตั้งตลาดกลางระดับภูมิภาค เพื่อให้ตลาดกลางยางของโลกอยู่ในประเทศผู้ผลิตยางโดยใช้รูปแบบการซื้อขายแบบ Forward มีการตกลงราคากันล่วงหน้าแล้วส่งมอบจริง 100% ใน 30 วัน สินค้าที่ผ่านตลาดมีการรับรองคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนามาตรฐานการผลิตยางของสถาบันเกษตรกรสู่ ระบบการจัดการคุณภาพที่ดี หรือGMP ของการยางแห่งประเทศไทย จึงเป็นกลไกให้เกษตรกรสถาบันเกษตรกรยกระดับคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐานการส่งออก สามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ช่วยลดต้นทุน และเป็นช่องทางในการประกันความเสี่ยงจากความผันผวนของราคา และทำให้ระบบตลาดเกิดความเข้มแข็ง เกษตรกรเกิดความมั่นคงในอาชีพการทำสวนยาง (อริวิทย์ แดงกนิษฐ์, 2559, น. 11-12)

สรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตลาดกลางยางพาราระดับภูมิภาคเป็นตลาดที่เกิดขึ้นเพื่อ

ส่งออกยางธรรมชาติให้เกิดกลไกด้านราคาที่เป็นจริงเพื่อให้เดความเสถียรภาพในด้านราคา ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการวางแผนในกระบวนการผลิตกับความ ต้องการของตลาด ช่วยลดในด้านต้นทุน และเกษตรกรสามารถปรับตัวต่อราคายางพาราที่ผันผวนได้ ในอนาคต

ยางพาราในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ข้อมูลยางพาราสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้หมายถึง ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา โดยข้อมูลเกี่ยวกับยางพาราแต่ละจังหวัดพอที่จะกล่าวโดยสังเขป ดังนี้

- จังหวัดยะลา

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ป่าดงดิบ และสวนยางพารา ประชากรส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาอิสลาม ซึ่งเศรษฐกิจของจังหวัดส่วนใหญ่เกี่ยวกับการผลิตเกษตรกรรม โดยส่วนมากคนในพื้นที่ จะประกอบอาชีพยางพารา ซึ่งมีพื้นที่ประมาณร้อยละ 62.90 ของพื้นที่ทั้งหมด (ธัชธาวินท์ สະรุโณ, 2558)

จังหวัดยะลา มีเนื้อที่ทั้งหมด 2,858,166 ไร่ พื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตร 1,723,173 ไร่ ในปีการเพาะปลูก 2549/2550 พื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือ ยางพารา ผลไม้ ปาล์มน้ำมัน ซึ่งยางพารามีพื้นที่ปลูก 1,268,288 ไร่ (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดยะลา, 2551)

- จังหวัดปัตตานี

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นราบ ชายฝั่งทะเล ส่วนน้อยที่เป็นพื้นที่ภูเขาและมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ประมง และรองลงมาเป็นเกษตรกรรม สินค้าและพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอันดับหนึ่งของจังหวัด ได้แก่ ยางพารา ผลไม้ที่เกษตรกรปลูกที่สำคัญ ได้แก่ ลองกอง ทุเรียน ส้มโอ เงาะ มะพร้าว สะตอ ส่วนพืชไร่ ได้แก่ แตงโม ข้าวโพด มันเทศ เป็นต้น (ธัชธาวินท์ สະรุโณ, 2558)

ยางพารา เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอันดับหนึ่งของจังหวัด ซึ่งในแต่ละปีมีพื้นที่ปลูก เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ดังนี้

- ในปีพ.ศ.2551-2552 พื้นที่เพาะปลูก 357,953 ไร่ เปิดกรีดแล้ว 292,996 ไร่ ผลผลิตรวม 77,321.52 ตัน มูลค่าการผลิต 4,477.28 ล้านบาท ราคาเฉลี่ย 61.40 บาท/กก. ครั้วเรือนที่ปลูกยางพารา 26,599 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 32 ของครั้วเรือนเกษตรกรทั้งจังหวัด (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดปัตตานี, 2551)

- ในปีพ.ศ.2554-2556 พื้นที่เพาะปลูก 378,837 ไร่ เปิดกรีดแล้ว 311,030 ไร่ ผลผลิตรวม 85,649.75 ตัน มูลค่าการผลิต 6,523.68 ล้านบาท ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 76.17 บาท ครั้วเรื้อนที่ปลูกยางพารา 36,668 ครั้วเรื้อน คิดเป็นร้อยละ 37.99 ของครั้วเรื้อนเกษตรกรทั้งจังหวัด

- ในปีพ.ศ.2557 พื้นที่เพาะปลูก 382,082 ไร่ เปิดกรีดแล้ว 316,088 ไร่ ผลผลิตรวม 80,615 ตัน มูลค่าการผลิต 4,477.38 ล้านบาท ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 55.45 บาท ครั้วเรื้อนที่ปลูกยางพารา 37,925 ครั้วเรื้อน คิดเป็นร้อยละ 41.18 ของครั้วเรื้อนเกษตรกรทั้งจังหวัด (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดปัตตานี, ม.ป.ป.)

- จังหวัดนราธิวาส

เป็นจังหวัดสภาพพื้นที่เป็นดอนและมีที่ลุ่มติดชายฝั่งทะเล ส่วนมากเป็นป่าและภูเขา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม เศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ภาคการเกษตร ซึ่งประชากรส่วนมากปลูกยางพาราเป็นหลักในจังหวัด และผลไม้ที่เป็นเอกลักษณ์และสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัด ได้แก่ ลองกอง อีกทั้งมีการประกอบอาชีพการทำสวนปาล์ม น้ำมัน ปลูกมะพร้าว เงาะ ทุเรียน มังคุด พืชไร่ และพืชผัก เป็นต้น (รัชชานันท์ สรรุโณ, 2558)

เศรษฐกิจสวนยางพาราในสามจังหวัดชายแดนใต้

- ยางพารากับเศรษฐกิจในสามจังหวัดชายแดนใต้

เศรษฐกิจของภาคใต้ส่วนใหญ่อยู่บนพื้นฐานของภาคเกษตรเป็นหลักโดยเฉพาะการปลูก ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน ผลไม้ รวมทั้งการประมง กลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) เป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปยางและไม้ยางพาราและอุตสาหกรรมอาหารทะเล ก่อให้เกิดการค้าที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการผลิตยาง เช่น คนกลางหรือกลุ่มคนกลางรับซื้อยางพาราและโรงงานยาง อุตสาหกรรมที่สำคัญของสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ อุตสาหกรรมยาง อุตสาหกรรมไม้ และผลิตภัณฑ์จากไม้ยาง อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือนจากไม้ยาง และอุตสาหกรรมการขนส่ง จังหวัดชายแดนใต้มีโอกาสทางการค้าชายแดนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศมาเลเซีย เช่น จังหวัดยะลาซึ่งมีชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียด้านอำเภอเบตง มีการค้าชายแดน สินค้าส่งออกที่สำคัญของจังหวัดคือ ผลิตภัณฑ์ยางพารา ไม้ยางพาราแปรรูปและสินค้าอื่น ๆ มูลค่าการส่งออกเฉลี่ยปีละ 2,500 ล้านบาท (วิไลวัลย์ แก้วตาทิพย์, 2557, น. 6)

- ผลกระทบทางเศรษฐกิจสวนยางพาราในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

- ปัญหาความไม่สงบ

ปัญหาความไม่สงบพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เดิมมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นบ้างแต่ทวีความรุนแรงมากขึ้นในปี พ.ศ. 2547 จนกระทั่งปัจจุบันนี้ปัญหาดังกล่าวในสามจังหวัดชายแดนใต้ทำให้ชาวสวนยางพารามีภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างเห็นได้ชัด จากการศึกษาวิจัยของ ชูต้า แก้วละเอียด (2551) ได้เปรียบเทียบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของ ชาวสวนยาง

ช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบและช่วงกำลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบพบว่า ช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์เกษตรกรชาวสวนยางมีรายได้จากการทำสวนยางวันละ 1,197 บาท แต่ขณะที่กำลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเกษตรกรมีรายได้จากการทำสวนยางพาราเพียงวันละ 952 บาท ซึ่งรายได้ลดลงถึงวันละ 245 บาท ดังนั้นในหนึ่งปีเกษตรกรจะมีรายได้ลดลงมากถึง 88,200 บาท (วิไลวัลย์ แก้วตาทิพย์, 2557, น. 6-7)

- ผลกระทบจากเศรษฐกิจโลก

ผลกระทบจากเศรษฐกิจโลก เช่น ไตรมาสที่ 3 ปีพ.ศ. 2555 การส่งออกยางพาราแปรรูปชะลอตัวอย่างต่อเนื่องจากผลกระทบวิกฤตเศรษฐกิจโลก กรณีเช่นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะประเทศไทยเท่านั้นระหว่างปี 1997 - 2002 (พ.ศ. 2540 - 2545) ประเทศอินเดียได้ประสบปัญหาราคายางพาราตกต่ำมากจนเป็นประวัติการณ์เช่นกัน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากเศรษฐกิจโลก การแก้ปัญหาเบื้องต้นหรือลดความเสี่ยง ได้แก่ การผลิตเพื่อตอบสนอง ความต้องการภายในท้องถิ่น เน้นการปลูกยางพาราเพื่อยังชีพ จากนั้นขยายไปสู่อุตสาหกรรม ขยายพื้นที่ปลูกและการส่งออก ส่วนนโยบายหลักอื่น ๆ เช่น การเจรจา การลดภาษีกำกับ การเปิดท่าเรือ การนำเข้าสินค้ายางพารารวมทั้งการเปิดการค้าเสรีตามข้อตกลงของอาเซียน (ASEAN: Association of Southeast Asian Nations)

- ผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศผู้ซื้อยางพาราจากประเทศไทย

- ผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศผู้ซื้อยางพาราจากประเทศไทย เช่น ปีพ.ศ. 2555 เศรษฐกิจจีนลดการขยายตัวมีผลทำให้การส่งออกยางพาราลดลงเพราะตลาดจีนชะลอการซื้อยางพาราแปรรูปเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตยางล้อลดลง ส่งผลให้ราคายางพาราผันผวนและเคลื่อนไหวในทิศทางอ่อนตัวลง (วิไลวัลย์ แก้วตาทิพย์, 2557, น.6)

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อราคายาง

(1) เศรษฐกิจโลก โดยดูจากอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศสหรัฐอเมริกา EU ญี่ปุ่น และประเทศกลุ่ม BRICS ประกอบด้วย บราซิล รัสเซียอินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ 5 ประเทศ รวมทั้งกลุ่มประเทศอาเซียน ปรับตัวลดลงจากที่เคยคาดการณ์ไว้

(2) สต็อกยางของผู้ใช้รายใหญ่ของโลก เช่น จีน และญี่ปุ่น ยังมีเก็บอยู่มาก

(3) ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป (ล้อยาง) ในขณะนี้มากกว่าความต้องการของตลาด

(4) ราคาน้ำมันและค่าเงินบาทมีแนวโน้มผันผวน ทำให้ถูกมองว่าการใช้ยาง

สังเคราะห์มีความเสี่ยงด้านราคาน้อยกว่ายางธรรมชาติ

(5) ตลาดซื้อขายยางล่วงหน้าหดตัวตามภาวะตลาดหุ้น

(6) ผู้ประกอบการยังไม่เร่งซื้อ เพราะยังมียางอยู่ในสต็อก

(7) ราคาขายปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง พ่อค้ารับซื้อยางขาดความเชื่อมั่นจึงลดราคาซื้อให้ต่ำลงเพื่อลดความเสี่ยง

ซึ่งประเด็นดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้งภาครัฐภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาชนในการช่วยกันแก้ไขปัญหาเพื่อพยุงราคายางพารา และท้ายที่สุดจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของกลุ่มชายแดนภาคใต้และประเทศต่อไป (สำนักงานสถิติจังหวัดนราธิวาส/ปัตตานี/ยะลา/สงขลา/สตูล, 2558, น. 17)

2. แนวทางการตลาดหรือการพัฒนายางพารา และแนวทางการลดต้นทุนหรือการสร้างเศรษฐกิจของชาวสวนยางพารา

- แนวทางการตลาด หรือการพัฒนายางพารา

สถาบันวิจัยยางได้วิจัยและพัฒนาระบบตลาดกลางยางพารามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2534 โดยได้จัดตั้งตลาดกลางยางพาราครั้งแรกที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จนถึงปัจจุบันมีตลาดอยู่ภายใต้ความดูแลของสถาบันวิจัยยาง 6 แห่ง คือ ตลาดกลางยางพาราสงขลา สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช บุรีรัมย์ หนองคาย และยะลา ครอบคลุมพื้นที่ปลูกยางส่วนใหญ่ของประเทศ และได้พัฒนารูปแบบการซื้อขายจากเดิมที่มีเพียงการซื้อขายวันต่อวัน โดยขยายการให้บริการไปสู่ตลาดซื้อขายแบบข้อตกลงส่งมอบจริง (Physical Forward Market) ซึ่งเป็นการตกลงซื้อขายแล้วส่งมอบภายใน 7 วัน และในอนาคตอันใกล้สถาบันวิจัยยางจะยกระดับตลาดซื้อขายแบบข้อตกลงส่งมอบจริงเข้าสู่มาตรฐานสากล โดยพัฒนาทั้งรูปแบบการซื้อขายที่ให้ผู้ซื้อผู้ขายกำหนดได้ทั้งราคาและปริมาณที่ต้องการซื้อขายผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพิ่มชนิดสินค้าอย่างเป็นขบวนวันชั้น 3 ไม่อัดก้อน ยางแผ่นรมควันชั้น 3 อัดก้อน และยางแท่ง STR 20 และขยายการให้บริการให้ครอบคลุมผู้ซื้อผู้ขายทั้งภายในและต่างประเทศภายใต้ ชื่อ “ตลาดข้อตกลงส่งมอบจริงประเทศไทย (Rubberthai Physical Forward Central Market : Rubberthai PFCM)” (สุวิทย์ รัตนพงศ์, อธิวัฒน์ แดงกนิษฐ์ และอัญญาณี มั่นคง, 2556, น. 26)

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยโดยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2546 เป็นต้นมาไทยผู้ผลิตยางพาราอันดับ 1 ของโลก และปัจจุบันไทยส่งออกยางพาราไม่ต่ำกว่าปีละ 2 แสนล้านบาท ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับเกษตรกรยางพาราไทยมีความสำคัญใน 4 ด้าน คือ

- ด้านเศรษฐกิจ ยางพาราเป็นสินค้าส่งออกที่มีมูลค่าสูงสร้างรายได้แก่เกษตรกรลดช่องว่างและกระจายรายได้และลดอัตราว่างงาน

- ด้านสังคม ยางพารามีความเกี่ยวข้องต่อชาวสัญญามากกว่า 1 ล้านครอบครัวสร้างความมั่นคงแก่ครัวเรือน ลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน และสร้างสังคมที่อบอุ่น

- ด้านสิ่งแวดล้อม ยางพาราเป็นพืชที่ปลูกแทนพืชที่ป่า เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม และเพิ่มทางเลือกให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง

- ด้านอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ได้แก่ อุตสาหกรรมไม้ยางและอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางรวมทั้งสร้างรายได้และอาชีพแก่แรงงานที่อยู่ในระดับอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมยางพาราไทยประสบปัญหาต่างๆดังนี้ กำลังการผลิตรวมมากกว่าเมื่อปริมาณวัตถุดิบ การขาดแคลนวัตถุดิบยางพาราเนื่องจากบางช่วงไม่มีวัตถุดิบป้อนโรงงาน การขาดแคลนแรงงานเนื่องจากผลผลิตยางพาราที่มีอยู่จำนวนมากแต่แรงงานปัจจุบันมีไม่เพียงพอ ราคาที่มีความผันผวน และมีการแข่งขันในด้านราคาขายสูงเนื่องจากปัจจัยด้านฤดูกาลค่าเงินบาทแข็งค่า ต้นทุนสินค้าปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งต้นทุนวัตถุดิบการผลิต และต้นทุนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนเชื้อเพลิง ปัญหาด้านระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียนและปัญหาขาดทุนที่ปลอมปนในวัตถุดิบสำหรับยางแท่ง สมาคมยางพาราไทยตระหนักถึงการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืนโดยได้ร่วมมือกับภาครัฐในการสนับสนุนพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราอย่างต่อเนื่องและได้นำเสนอแนวทางการแก้ภาครัฐ ดังนี้

- 1) ปรับปรุงคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยาง
 - 2) เพิ่มปริมาณการใช้และเพิ่มมูลค่าแก่อ่างคืบเน้นการส่งออกผลิตภัณฑ์ยาง
 - 3) เพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลดต้นทุนการผลิตและปรับปรุงการส่งมอบสินค้าให้รวดเร็วยิ่งขึ้น
 - 4) เน้นการวิจัยและการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ใหม่ซึ่งสนองความต้องการของตลาดโดยสามารถต่อยอดผลิตในเชิงพาณิชย์ได้
 - 5) มุ่งขยายตลาดสร้างพันธมิตรทางการผลิตและการค้ากับธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ
 - 6) มีส่วนร่วมในการกำหนดความตกลงระหว่างประเทศทั้งกรอบทวิภาคีและพหุภาคี
 - 7) ยกกระดับความรู้ความสามารถของบุคลากรซึ่งรวมถึงแรงงานพนักงาน
 - 8) บริหารจัดการ อุตสาหกรรมให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม
 - 9) พัฒนาระบบขนส่งทางเรือที่มีศักยภาพและลดค่าระหว่างการขนส่งทางเรือของไทยซึ่งสูงกว่าคู่แข่ง
 - 10) ปรับปรุงกฎระเบียบบางอย่างด้านโลจิสติกส์ของภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนการขนส่งแก่ผู้ประกอบการ
 - 11) ศึกษาหาแนวทางในการป้องกันการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs)
- (หลักชัย กิตติพล, 2551, น. 1)

- แนวทางการลดต้นทุน หรือการสร้างเศรษฐกิจของชาวสวนยางพารา

เดชา อินเด (2545), วัลลภ พิเชษฐกุล (2545) และดวงมณีโกมารทัต (2553) ได้ให้

ความหมายของต้นทุนไว้ว่า มูลค่าของทรัพยากรที่สูญเสียไปเพื่อให้ได้สินค้า/บริการ หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง ซึ่งมูลค่านั้นจะต้องวัดได้เป็นหน่วยเงินตรา ต้นทุนที่เกิดขึ้นนี้อาจจะให้ประโยชน์ในปัจจุบันหรือในอนาคตก็ได้ โดยทั่วไปต้นทุนจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ 1) ต้นทุนที่ยังไม่หมดประโยชน์ (unexpired cost) หมายถึง ต้นทุนที่หน่วยผลิตสูญเสียไป แต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือจะให้ประโยชน์ในอนาคต ซึ่งเรียกว่า สินทรัพย์ และ 2) ต้นทุนที่หมดประโยชน์แล้ว (Expired cost) หมายถึง ต้นทุนที่หน่วยผลิตสูญเสียไป และได้รับประโยชน์ไปทั้งสิ้นแล้วซึ่งเรียกว่า ค่าใช้จ่าย (Expense)

การเพิ่มรายได้หรือยกระดับทางเศรษฐกิจแก่เกษตรกรชาวสวนยางพารารายย่อยมีการปลูกพืชแซมช่วงยางปลูกใหม่หรือก่อนเปิด มักปลูกกล้วยเป็นพืชแซมในสวน ยางพารา และในปัจจุบันเป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวาง พบว่ามีรายได้เพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 350 หรือ คิดเป็น 3 เท่าจากรายได้เดิมของครอบครัว การปลูกกล้วยร่วมกับยางพาราอาจปลูกระหว่างแถวที่ปลูกยางพาราโดยปลูกเป็นแถวเดี่ยว ประโยชน์ที่ได้รับหลัก ๆ 4 ประการ จากการปลูกพืชแซม ได้แก่ 1) รายได้จากผลผลิตของพืชแซมในช่วงปีที่ 3 2) ลดต้นทุนค่าปุ๋ย 3) ลดต้นทุนค่าแรงงาน และ 4) สร้างมูลค่าทางการตลาดผลไม้ประเภทกล้วย

หลังจากปลูกยางใหม่ ชาวสวนยางพาราจะไม่มีรายได้หรือผลตอบแทนจากสวนยางในระยะเวลา 6 ปี ที่ยางยังกรีดไม่ได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นส่งเสริมให้ชาวสวนยางปลูกพืชแซมในพืชที่สวนยางปลูกใหม่จะเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรอีกทาง การเลือกปลูกพืชแซมขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยประกอบ เช่น ความต้องการของท้องถิ่น ความต้องการของตลาด และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกพันธุ์นั้น ๆ สำหรับประเทศไทยเกษตรกรชาวสวนยางเสริมรายได้โดยการปลูกพืชแซมปลูกพืชร่วม และ เลี้ยงสัตว์ควบคู่กับการทำสวนยาง ชนิดของพืชแซมที่แนะนำให้ปลูกได้แก่ สับปะรด ข้าวไร่ ข้าวโพดหวาน กล้วย หน่ออาหารสัตว์ อ้อย (ชนิดคั้นน้ำ) ชนิดพืชปลูกร่วมกับยางที่แนะนำ ได้แก่ ระกำหวาน สละ หวาย สะเดาเทียม กระวาน และไม้ดอก เช่น หน้าวัว เปลวเทียน และชิงแดง ส่วนสัตว์ที่สามารถเลี้ยงในสวนยางได้เป็นจำพวก แพะ แกะ สัตว์ปีก และผึ้ง (วิไลวัลย์ แก้วตาทิพย์, 2557)

สรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยางพาราไทยเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างมากต่อประเทศไทย และในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีการปลูกและประกอบอาชีพหลักเป็นส่วนใหญ่เพราะให้ผลผลิตที่ดี แต่ก็มีปัญหาเศรษฐกิจสวนยางพาราที่ต้องพบ คือ ผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศผู้ซื้อยางพาราจากประเทศไทย ผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกทำให้การส่งออกยางพาราแปรรูปชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง และปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีแนวทางในการพัฒนายางพาราในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้าน

สิ่งแวดล้อม และด้านอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ดังนั้นควรที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกรชาวสวนยางจะได้ร่วมกันผลักดันเพื่อพัฒนายางพาราไทยให้เติบโตและมั่นคงตลอดไป

ความยั่งยืนของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

การส่งออกยางพาราในการพึ่งพาดตลาดระดับสูง ทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถต่อรองราคาได้ อีกทั้งมีต้นทุนในการผลิตที่สูง และผลผลิตที่โตต่อไร่ต่ำในหลายพื้นที่ ซึ่งสาเหตุที่พบมากจากพื้นที่ปลูกยางพาราที่ไม่เหมาะสม การใช้ปุ๋ยที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น ทำให้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ เช่น เกษตรกรยากจนขึ้น มีหนี้สินเป็นปัญหาที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรไทย

การแก้ปัญหาเกี่ยวกับยางพารา สิ่งแรกที่ต้องทำ คือ การเพิ่มขีดความสามารถให้แก่เกษตรกรทั้งทางด้านเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงพันธุ์ยาง ปรับปรุงดิน ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยให้ถูกต้อง ใช้พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกยางพารา มีการลดต้นทุนการผลิต มีการปลูกพืชแซมระหว่างร่องยางพาราจะทำให้สามารถสร้างรายได้เสริมจากพื้นที่ว่างเปล่าเป็นการชดเชยรายได้จากยางพาราที่ลดลง อีกทั้งต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างองค์กรหรือสหกรณ์ เพื่อจะได้มีสิทธิ์ในการต่อรองราคาเชื่อมโยงในลักษณะของคลัสเตอร์ โดยภาครัฐจะต้องมีการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันเพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีสวัสดิการสังคม รวมทั้งเกษตรกรต้องมีรายได้เพิ่มขึ้น ภายใต้กลไกการพัฒนาที่สะอาดหรือภายใต้การตลาดแบบสมัครใจผ่านมาตรการและแนวทางการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้รัฐบาลควรลดพื้นที่ปลูกยางที่ไม่เหมาะสมโดยแนะนำให้เกษตรกรชาวสวนยางปลูกไม้เศรษฐกิจชนิดอื่นทดแทนที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ เน้นการพัฒนาและใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับยางพารา อีกทั้งการกำหนดมาตรการและสัดส่วนการใช้ยางพาราให้ชัดเจนซึ่งจะเป็นแนวทางที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนในอุตสาหกรรมยางพารา (ไชยยศสินเจริญกุล, 2559, น. 1)

สรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการสร้างความยั่งยืนเกี่ยวเกษตรกรชาวสวนยางนั้นประกอบด้วยหลากหลายแนวทาง อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สร้างความมั่นคงในอาชีพ เพิ่มรายได้ยกระดับคุณภาพชีวิต การจัดการสวนยางจากเชิงเดี่ยวให้เป็นสวนยางผสมผสานเพื่อเพิ่มแบบและเพิ่มรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิต และส่งเสริมและสถาบันเกษตรกรและโรงงานแปรรูปเบื้องต้นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพผลผลิตของเกษตรกร การพัฒนาระบบและกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านศูนย์เรียนรู้และปราชญ์ชาวบ้าน นอกจากนี้ควรมีการปลูกพืชแซมภายในร่องยาง อาจจะมีการเลี้ยงสัตว์ร่วมด้วยเพื่อให้เป็นผลผลิตหรือรายได้เสริมแก่เกษตรกรชาวสวนยางได้

ดังนั้นเกษตรกรชาวสวนยางพาราจะต้องมีการวางแผนและปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ยางพาราที่เปลี่ยนไปเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพให้มั่นคง และยั่งยืนต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพเสริม

ความสำคัญของอาชีพเสริม

วาริ ถาวรรุ่งกิจ (2548) กล่าวว่า การประกอบอาชีพเสริม คือการประกอบกิจการงานที่ทำนอกเหนือจากอาชีพหลัก โดยให้มาซึ่งรายได้ที่นอกเหนือจากเงินรายได้ประจำ

ณัฐอรียา สุขสุวรรณพร (2553) กล่าวว่า อาชีพเสริม หมายถึง เป็นอาชีพที่ประกอบขึ้นเป็นอาชีพที่ 2 รองจากอาชีพหลัก และเป็นแหล่งรายได้เสริมเพิ่มเติมจากงานหลัก การประกอบอาชีพเสริมนั้น จะต้องไม่กระทบกับงานอาชีพหลัก อาชีพเสริมนั้น อาจประกอบเป็นธุรกิจ หรือกิจการในรูปแบบใดก็ได้ และจะต้องเป็นอาชีพที่มีรายได้เสริมจากรายได้หลัก

มหาวิทยาลัยบูรพา (ม.บ.ป.) ได้กล่าวถึงอาชีพเสริม เป็นอาชีพที่ประกอบกันเป็นธุรกิจในครอบครัว และเป็นอาชีพที่เพิ่มจากอาชีพที่ทำเป็นประจำอยู่แล้วเพื่อเพิ่มรายได้ให้มากยิ่งขึ้น เป็นอาชีพที่สามารถดำเนินการได้โดยลงทุนน้อย กำลังกายค่อนข้างมาก เน้นการพึ่งตนเอง เป็นอาชีพที่เน้นความเป็นอิสระเป็นเจ้าของธุรกิจ เป็นอาชีพที่ประกอบขึ้นเป็นอาชีพที่ 2 รองจากอาชีพหลัก และเป็นการหารายได้เพิ่มให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และเป็นแหล่งรายได้เสริมเพิ่มเติมจากงานหลัก อาชีพเสริมเป็นอาชีพที่ช่องทางสำรอง เป็นช่องทางทำรายได้เสริมกับอาชีพหลัก เพื่อเป็นการหารายได้เสริมเพื่อมาจุนเจือรายได้ในครอบครัว ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลการประกอบอาชีพเสริม สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะส่วนตัว

คุณลักษณะส่วนตัวหรือลักษณะส่วนตัว เป็นปัจจัยภายในตัวเองของผู้ประกอบอาชีพที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ โดยคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพอิสระ นั้น ประกอบด้วยคุณสมบัติที่จำเป็น 12 ประการ คือ

- 1) มีแรงจูงใจ
- 2) มีความคิดริเริ่ม
- 3) รู้จักถอย เพื่อที่จะสู้
- 4) มีความสามารถที่จะทำอะไรให้ได้ดี
- 5) มีความอดทน
- 6) มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 7) มีความมั่นคงทางอารมณ์
- 8) มีความสามารถในการเข้ากับผู้อื่น

9) มีความไวในความเข้าใจและ วินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ

10) มีความละเอียด

11) มีความสามารถในการเขียนและพูด

12) มีร่างกายและแรงใจ

2. ด้านครอบครัว

ปัจจัยด้านครอบครัวมีความสำคัญกับทุกขั้นตอนของการประกอบอาชีพเสริม สถาบันทางสังคมที่คอยช่วยเหลือและผลักดันการเข้าสู่อาชีพอิสระได้แก่ 4 สถาบัน คือสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันภาครัฐบาล และสถาบันเอกชน โดยสำหรับสถาบันครอบครัวนั้นมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ โดยเป็นภูมิหลังทางครอบครัวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและค่านิยมของสมาชิก หากครอบครัวประกอบธุรกิจก็จะปลูกฝังให้สมาชิกเป็นผู้สืบทอดกิจการ หรือถ้าครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ก็จะเป็นแรงผลักดันให้สมาชิกรู้จักขวนขวายและพยายามหา รายได้มาจุนเจือครอบครัว

3. ด้านสถานศึกษา

ปัจจุบันด้านสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการช่วยให้บุคคลมีโอกาสเลือกที่จะประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกอาชีพหลัก หรืออาชีพเสริม ช่วยให้ผู้คนได้มีโอกาสทราบ ถึงความต้องการความชอบของตนเอง โดยเฉพาะการได้รับการศึกษาในวิชาแนะแนวจะทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี รวมทั้งยังทำให้ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง การพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง และการวางแผนอนาคต

4. ด้านสภาพแวดล้อม

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม นี้มีผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี เช่น การขยายตัวของตลาด ค่านิยมหรือกระแสนิยมของกลุ่มลูกค้า นโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ การนำวิทยาการสมัยใหม่มาช่วยในการบริหารจัดการ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยบูรพา, ม.ป.ป.)

สรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การประกอบอาชีพเสริมนอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลักนั้นก็คือเกษตรกรชาวสวนยางพาราจะช่วยให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว มีการพึ่งตนเอง และมีกิน มีใช้ได้เพียงพอ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพเสริม สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสถานศึกษา และด้านสภาพแวดล้อม

อาชีพเสริมภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตร

1. อาชีพเสริมภาคการเกษตร

เนื่องจากระยะปลูกยาวกว่าที่จะได้กว่าที่จะได้ผลผลิตใช้เวลาประมาณ 7 ปี จึงควรมีการเสริมรายได้ในสวนยางพาราหรือเมื่อสามารถเปิดกรีตได้แล้วนั้น แต่ถ้าเกษตรกรพึ่งพาสวนยางเพียงอย่างเดียวอาจจะมีรายได้ที่ไม่แน่นอน โดยเฉพาะฤดูฝนหรือฤดูแล้ง ไม่สามารถกรีตรายได้จะส่งผลทำให้ไม่มีรายได้ ดังนั้นจึงควรใช้พื้นที่ในสวนยางอย่างเต็มประสิทธิภาพด้วยการเสริมรายได้ในสวนยาง เช่น การปลูกพืชแซมยาง การปลูกพืชร่วมยาง หรือการเลี้ยงสัตว์ เพื่อเสริมรายได้ ส่วนในกรณีพืชสามารถจัดประเภทของพืชเสริมรายได้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- การปลูกพืช

สามารถปลูกพืชได้หลายชนิด ตั้งแต่เริ่มปลูกยางพาราไปจนกระทั่งยางเปิดกรีตได้ แต่มีพืชอีกหลายชนิดที่ไม่สมควรปลูก เพราะจะมีผลกระทบต่อต้นยางพารา หรืออาจทำให้สวนยางพาราเสียหายได้ ประเภทของพืชเสริมรายได้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1) พืชแซมยาง หมายถึง พืชที่ปลูกระหว่างแถวภายในระยะที่ต้นยางอ่อนอายุไม่เกิน 3 ปี การปลูกพืชแซมยางเป็นการปลูกพืชล้มลุกหรือพืชอายุสั้นที่ต้องการแสงสว่างมากในการเจริญเติบโต และให้ผลผลิตซึ่งการปลูกพืชแซมยาง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 การปลูกพืชแซมยาง ที่ต้องการแสงมากแต่มีหลายชนิด ได้แก่ กล้าย สับปะรด พืชไร่ต่างๆ เช่น ข้าวไร่ ข้าวโพด หน่อไม้ฝรั่งและถั่วต่าง ๆ พืชเหล่านี้ ควรปลูกห่างแถวยางพาราประมาณ 1 เมตร ในกรณีที่เป็นอ้อย มันสำปะหลัง และละหุ่ง ควรปฏิบัติดังนี้

อ้อย มี 2 ชนิด คือ อ้อยโรงงาน ซึ่งใช้น้ำตาลและอ้อยคั้นน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ควรปลูกอ้อยทั้งสองชนิดนี้ เพื่อลดผลกระทบต่อต้นยางพาราและลดปัญหาไฟไหม้สวนยางพารา (ใบอ้อยแห้งจะเป็นเชื้อไฟได้ในช่วงแล้ง) ส่วนในภาคใต้และภาคตะวันออกไม่ควรปลูกอ้อยโรงงานเช่นเดียวกัน แต่สำหรับอ้อยคั้นน้ำ เนื่องจากไม่มีผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตของยางพารา และปัญหาด้านเป็นเชื้อไฟมีน้อย เพราะอายุสั้นและในช่วงแล้ง ไม่แล้งจัดจนเกินไป จึงควรควรปลูกเป็นพืชแซมยางได้ทั้งในภาคใต้และภาคตะวันออก

มันสำปะหลัง ไม่ควรปลูกในภาคใต้และภาคตะวันออก เพราะมันสำปะหลังเจริญเติบโตเร็ว มีศักยภาพในการใช้ปุ๋ยที่สูง จึงมีผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตของยางพารา ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ควรปลูกเช่นเดียวกัน แต่ถ้าในกรณีที่เกษตรกรจำเป็นต้องปลูกเพราะเป็นที่ต้องการของตลาดและบำรุงรักษาได้ง่ายควรจะปฏิบัติตามคำแนะนำของสถาบันวิจัยพืชไร่และควรปลูกห่างจากแถวยาวประมาณ 2 เมตร การไถตัดรากโดยไถเดินตามห่างจากแถว มันสำปะหลังประมาณ 50 เซนติเมตร โดยเฉพาะแถวริมที่อยู่ใกล้แถวยาง จะลดปัญหาการแย่งปุ๋ย และความชื้นในดินจากยางได้บ้าง

ละหู่ ไม่ควรปลูกในภาคใต้และภาคตะวันออกเพราะนอกจากจะมีผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตของยาพารา แล้วฝักของละหู่ มักเป็นเชื้อราเนื่องจากความชื้น นอกจากนั้นยังหาตลาดจำหน่ายได้ยากเช่นเดียวกับมันสำปะหลัง แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออนุโลมให้ปลูกได้โดยปฏิบัติเช่นเดียวกับการปลูกมันสำปะหลัง

นอกจากพืชไร่ ดังกล่าวแล้ว ยังสามารถปลูกพืชได้อีกหลายชนิด เช่น พืชผักต่างๆ กล้วย มะละกอ สับปะรด และพืชอาหารสัตว์ต่างๆ ซึ่งปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำแนะนำ

ประเภทที่ 2 พืชแซมยางที่ทนต่อสภาพร่มเงา ได้แก่ ขิง ข่า ขมิ้น ไม้ดอกบางชนิด ดาหลา หน้าวัว เฮลิโคเนีย ผักพืชบางชนิด เช่น ผักกูดและผักกาดนกเขา ฯลฯ และเฟิร์นชนิดต่างๆ

1) พืชร่วมยาง หมายถึง พืชขนาดกลางจนถึงพืชยืนต้นขนาดใหญ่ ปลูกระหว่างแถว ยาง เช่น ผักเหมียง กระจวาน พืชสกุลระกำ หวายตะค้าทอง หวายกินหน่อ และไม้ป่าบางชนิด ไม้ผล พืชพื้นเมืองบางชนิด เช่น ละมู ลองกองและขนุน อาจปลูกป่าชนิดที่เป็นไม้โตเร็วเพื่อเสริมรายได้

- การเลี้ยงสัตว์ในสวนยาง

การเลี้ยงสัตว์ในสวนยางสามารถเสริมรายได้ให้เกษตรกรเฉพาะเจ้าของสวนยาง ดำเนินการใน 2 รูปแบบ คือ การปลูกหญ้า เพื่อเลี้ยงสัตว์ในสวนยางต้นอ่อน และการปล่อยให้สัตว์กินหญ้าในสวนยาง สัตว์ที่นิยมเลี้ยง เช่น แกะ แพะ สัตว์ปีกและการเลี้ยงผึ้ง เป็นต้น

ตัวอย่างการเลี้ยงแกะในสวนยาง สวนยางที่มีอายุกว่า 20 ปี พบว่ามีปริมาณอาหารเพียงพอให้ได้ให้แกะแพะเล็มเป็นอาหารในอัตรา 1 ตัวต่อไร่ สำหรับสวนยางอ่อนควรปล่อยแกะแพะเล็มหญ้าตั้งแต่เวลา 10.00 ถึง 18.30 น. ในขณะที่สวนยางที่ให้ผลผลิตแล้ว ควรให้แกะได้รับแสงแดดยามเช้าและบ่าย ช่วงละ 2 ชั่วโมง จัดน้ำให้แกะกินในสวนยาง โรงเรือนที่พักแกะ ควรมีหลังคาหน้าจั่ว ยกพื้นสูง 1 ถึง 1.50 เมตร ไม้พื้นทำเป็นร่องห่างกัน 1.5 ถึง 2.0 เซนติเมตร ความกว้างไม่เกิน 5 เมตร ความยาวขึ้นอยู่กับปริมาณแกะ (แกะหนึ่งตัวใช้ขนาด 2 ตารางเมตร) ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย โรคอื่น ๆ ปีละ 2 ครั้ง ถ่ายพยาธิทุก 3 เดือน มีน้ำสะอาดเกลือแร่ก้อน ให้แก่กินตลอดเวลา

ตัวอย่างการเลี้ยงผึ้งในสวนยาง การเลี้ยงผึ้งในสวนยางจะใช้ผึ้งพันธุ์ *Apis Mellifera* เลี้ยงเพื่อเก็บน้ำหวาน โดยใช้วิธีย้ายรัง โดยนำรังวางในสวนยางช่วงยางผลัดใบ พื้นที่สวนยาง 1.4 ไร่ จะเลี้ยงผึ้งได้ 1 รัง ควรเลือกแหล่งวางรังผึ้งในบริเวณที่มีความหลากหลายของพืช วัชพืช ไม้ผลหรือไม้ป่าต่าง ๆ (สุนิสสา สุขชาติ, 2550, น. 49-51)

- การทำเกษตรแบบสวนกระแส

ในหลายครั้งนั้นเกษตรกรมักจะมองหาและลงทุนในการปลูกพืชเศรษฐกิจ พืชที่ขายได้ราคาในช่วงนั้น แต่หารู้ไม่ว่า หากทำเช่นนั้นแล้ว ไม่ว่าจะเป็นราคา หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจะ

ตามมาเป็นจำนวนมาก เพราะพืชผลนั้นล้นตลาดและมักตรากำกันเอง จนท้ายที่สุดแล้วก็ไม่ได้มีราคาสูงแต่อย่างใด รวมไปถึงการทำเกษตรในรูปแบบดังกล่าว หากมีความเสียหาย ไม่ว่าจะป็นโรคพืช ปัญหาทางธรรมชาติ ฝนแล้ง น้ำน้อย ก็สร้างความเสียหายได้ ดังนั้นการทำเกษตรแบบสวนกระแสะ ก็จะเป็นคำตอบที่จะช่วยให้พืชผลมีราคาไปตามกลไกการตลาด และอาจจะเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้ดียิ่งขึ้นนั่นเอง

- การทำเกษตรแบบไม่เน้นขาย

หากสามารถขายพืชผลทางการเกษตร จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขาย ดังนั้นหากมีอะไรที่สามารถจะปลูกกินเองได้ ไม่ว่าจะเป็นผักสวนครัว ผลไม้บางชนิด ก็แบ่งที่ดินบางส่วนมาปลูกไว้กิน บางทีอาจมีเหลือถึงขั้นขายและเป็นมูลค่าตอบแทนในอนาคตได้เช่นเดียวกันนั่นเอง (สยามอาชีพ, 2560)

สรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกษตรกรชาวสวนยางควรมีการปรับตัวเพื่อรองรับวิกฤติราคาขายพาราตกต่ำเพื่อความอยู่รอด โดยการประกอบอาชีพเสริมทั้งที่เป็นภาคการเกษตร ได้แก่ การทำเกษตรแบบสวนกระแสะ การทำเกษตรแบบไม่เน้นขาย มีการปลูกพืชแซมในพื้นที่ทำการเกษตร หรือเลี้ยงสัตว์ จะเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรอีกทาง แต่การเลือกปลูกพืชร่วมหรือพืชแซมก็ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน เช่น ความต้องการของท้องถิ่น ความต้องการของตลาด และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกพันธุ์นั้น ๆ ดังนั้น เกษตรกรชาวสวนยางสามารถสร้างรายได้เสริมโดยการปลูกพืชแซม ปลูกพืชร่วม และ เลี้ยงสัตว์ควบคู่กับการทำสวนยาง

2. อาชีพเสริมนอกภาคการเกษตร

- จัดทำแหล่งเรียนรู้ ศึกษารัฐธรรมนูญ / ทำโฮมสเตย์

ในอดีตนั้นทำการเกษตรของเกษตรกรก็คือการทำ ลงแรง ลงเงิน บางคนก็เรียนรู้ต่อๆ กันมา จากรุ่นสู่รุ่น ทำแบบดั้งเดิมจนเป็นแบบแผน แต่ไม่มีใครที่จะศึกษาและเรียนรู้อย่างจริงจัง เมื่อฝนแล้ง น้ำไม่พอ หรือเจอปัญหาในรูปแบบไหนจะแก้ไขอย่างไร บางครั้งจะรอให้เกษตรจังหวัด นักพัฒนา นักวิชาการมาช่วยแก้ไข มาช่วยดูแล แต่หากมีความรู้และศึกษาอย่างจริงจังแล้วนั้น ก็สามารถจัดสวน จัดไร่ จัดนาให้กลายเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ เป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรท่านอื่น เป็นแหล่งศึกษาให้นักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจ นอกจากนี้ยังจัดเป็นที่พัก ที่อาศัยให้กับนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ธรรมชาติ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ที่ดี

- การขายอุปกรณ์การเกษตร / ขายปุ๋ย เครื่องมือและวัสดุในการเกษตร

เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเกษตรกรทุกคน แต่หากเราหาช่องทางในการขายอุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรได้ ก็จะสามารถเพิ่มรายได้ได้อีกทางหนึ่ง และมากกว่านั้น การทำปุ๋ยชีวภาพใช้เองได้นั้น ก็จะสามารถประหยัดต้นทุนในการจ่ายเงินเพื่อรักษาและบำรุง เมื่อเห็นผลลัพธ์ที่

ได้ ช่องทางหนึ่งที่ไม่ควรพลาดคือ การขาย ก็จะสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้เช่นเดียวกัน (สยามอาชีพ, 2560) นอกจากนี้ยังมีการประกอบอาชีพเสริมนอกภาคการเกษตร ได้แก่ การรับจ้างทั่วไป ขายของในตลาดนัด และรับเหมาก่อสร้าง (พลเชษฐ์ ตราโช, 2558)

สรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกษตรกรชาวสวนยางควรมีการปรับตัวเพื่อรองรับวิกฤติราคายางพาราตกต่ำเพื่อความอยู่รอด โดยการประกอบอาชีพเสริมทั้งที่เป็นนอกภาคการเกษตร ได้แก่ จัดทำแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงาน / ทำโฮมสเตย์ การขายอุปกรณ์การเกษตร / ขายปุ๋ย เครื่องมือและวัสดุในการเกษตร การรับจ้างทั่วไป ขายของในตลาดนัด และรับเหมาก่อสร้าง เกษตรกรชาวสวนยางสามารถสร้างรายได้เสริมจากอาชีพเหล่านี้ได้เช่นกัน

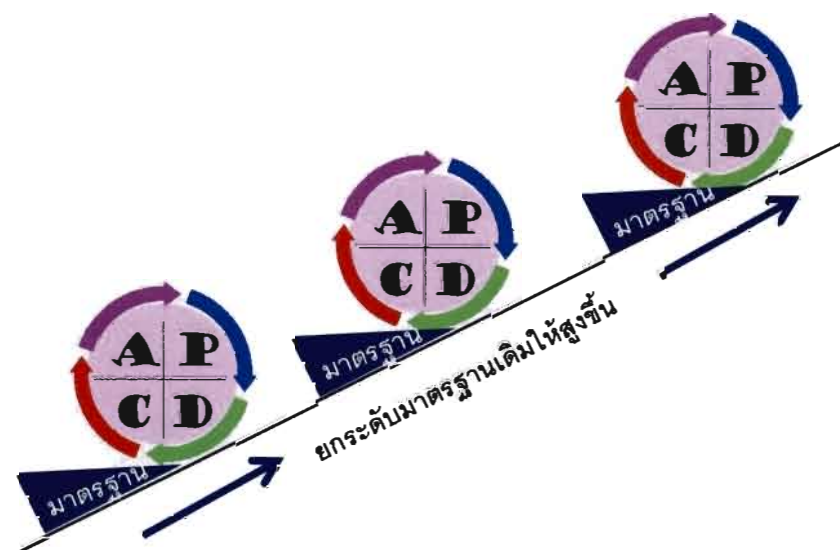
แนวคิดวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA

วงจรการบริหารงานคุณภาพ เตมมิ่ง (PDCA cycle)

สุธาสิณี โพธิจันทร์ (2558, น. 93-96) ได้กล่าวว่า PDCA เป็นแนวคิดหนึ่ง ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงแค่การวางแผน แต่แนวคิดนี้เน้นให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ โดยมีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แนวคิด PDCA ได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นครั้งแรกโดย Walter Shewhart ซึ่งถือเป็นผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับวงการอุตสาหกรรม และต่อมาวงจร PDCA ได้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย มากขึ้น เมื่อนักคิดด้านการบริหารคุณภาพ อย่าง W.Edwards Deming ได้นำมาเผยแพร่ ให้เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงกระบวนการ วงจรนี้จึงมีอีกชื่อหนึ่งว่า “Deming Cycle” โครงสร้างของ PDCA ประกอบด้วย

1. Plan คือ การวางแผน
2. DO คือ การปฏิบัติตามแผน
3. Check คือ การตรวจสอบ
4. Act คือ การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม หรือ การจัดทำมาตรฐานใหม่ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการยกระดับคุณภาพ

ทุกครั้งที่การดำเนินงานตามวงจร PDCA หมุนครบรอบ ก็จะเป็นแรงส่งสำหรับการดำเนินงานในรอบต่อไป และก่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงใน ภาพ 1

ภาพ 1 วงจร PDCA กับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
ที่มา : สุธาสินี โพธิจันทร์ (2558)

ขั้นตอนการบริหารกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพที่ดำเนินการสอดคล้องกับแนวทางของ PDCA นั้น จะเป็นไปอย่างมีระบบ และครบถ้วน ซึ่งก็จะทำให้กิจกรรมการเพิ่มผลผลิตภาพมีความเหมาะสมกับองค์กร จากการศึกษาการสำรวจสถานการณ์ขององค์กรในประเด็นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิตหรือด้านบุคลากร เพื่อมาใช้เป็นข้อมูลป้อนเข้าสำหรับการวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน มีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะทำให้สามารถปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ อีกทั้งยังมีการวิเคราะห์ผลสำเร็จของโครงการทำให้รู้ถึงจุดอ่อน จุดแข็งของการดำเนินงาน และถือเป็นบทเรียนสำหรับการดำเนินงานต่อไป และตรงจุดนี้เองที่จะทำให้สามารถยกระดับการปรับปรุงและพัฒนาได้จริง จึงมีโอกาที่การพัฒนาต่อยอดจะเป็นไปอย่างเหมาะสมและถูกทิศทาง

วีรวิชัย เลิศไทยตระกูล (2554) กล่าวถึงปรัชญา วงจร PDCA ว่า Dr. William Edwards Deming ได้พัฒนางจร PDCA ขึ้นมาจากแนวคิดของ Dr. W.A. Shewhart นักควบคุมกระบวนการเชิงสถิติ ที่ Bell Laboratories ในสหรัฐอเมริกาที่ได้นำเสนอในหนังสือ Statistical Method from the Viewpoint of Quality Control (1930) ในระยะแรกรู้จักวงจร PDCA ในนาม Shewhart Cycle จากนั้น Dr. William Edwards Deming ได้นำไปพัฒนาปรับใช้ในการควบคุมคุณภาพในวงการอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น จึงมีชื่อเรียกว่า Deming Cycle (สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น, 2552อ้างถึงในวีรวิชัย เลิศไทยตระกูล (2554)) เริ่มแรกวงจร PDCA เน้นถึงความสัมพันธ์ของ 4 ฝ่ายในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพ และความพึงพอใจของลูกค้า ได้แก่ ฝ่ายออกแบบ ฝ่ายผลิต ฝ่ายขาย และฝ่ายวิจัย ความสัมพันธ์ทั้ง 4 ฝ่ายจะต้องดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าตามความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยให้ถือว่าคุณภาพต้องมาก่อนสิ่งใด

(ศุภชัย อาชีวะระงับโรค, 2547อ้างถึงใน วีรวิชัย เลิศไทยตระกูล (2554)) ต่อมาแนวคิดเกี่ยวกับ Deming Cycle ได้ถูกดัดแปลงให้เข้ากับวงจรการบริหารงาน คือขั้นตอนการวางแผน (Plan) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Do) ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (Act)

วรภัทร์ ภูเจริญ (2544, น. 36-45) ได้กล่าวว่าวงจร PDCA เป็นการพัฒนาคุณภาพของการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ วางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) ปรับปรุง (Act) โดยระบบจะทำงานเรื่อย ๆ ให้ครบวงจรอย่างต่อเนื่องเพื่อหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานเกิดคุณภาพและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยวงจร PDCA ได้พัฒนาโดยดร.ซีวฮาร์ท ต่อมาดร.เดมมิ่ง จนเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ขั้นตอนแต่ละขั้นตอนของวงจร PDCA มีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผน (Plan) การวางแผน หมายความรวมถึงการกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน วิธีการ และขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายในการวางแผน จะต้องทำความเข้าใจกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เป้าหมายที่กำหนดต้องเป็นตามนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กร เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วทั้งองค์กร การวางแผนในบางด้านอาจจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานของวิธีการทำงานหรือ เกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ไปพร้อมกันด้วยข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานนี้จะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การปฏิบัติตามแผน (Do) การปฏิบัติตามแผน หมายถึง การปฏิบัติเป้าหมายให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ของสภาพงานที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ซึ่งการปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปตามแผน วิธีการ และขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ อีกทั้งต้องมีเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

3. การตรวจสอบหรือการประเมิน (Check) ผลของกิจกรรมเป็นไปตามแผนที่กำหนดมากน้อยเพียงใด เกิดปัญหาขึ้นในระหว่างการปฏิบัติหรือไม่ ถือว่าขั้นตอนนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะส่วนใหญ่จะเกิดปัญหาขึ้นที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผนอยู่เสมอซึ่งเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงาน การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินปัญหาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่กระทำควบคู่ไปกับการดำเนินงานเพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพของการดำเนินงานต่อไป ในการตรวจสอบและการประเมินการปฏิบัติงานจะต้องตรวจสอบด้วย ว่าการปฏิบัติงานนั้นเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของงานต่อไป

4. การปรับปรุงแก้ไขการทำงาน (Act) เป็นสิ่งที่มีขึ้นเมื่อตรวจสอบพบว่าเกิดปัญหาขึ้น เพื่อที่จะสามารถปรับปรุงแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว หรือการค้นหสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาเดิม ๆ ซ้ำขึ้น อีกทั้งอาจนำไปสู่วิธีการทำงานในการปรับปรุงให้การวางแผนมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเพิ่มขึ้นได้ด้วย

สรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้นำการบริหารจัดการโดยวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA ประกอบด้วยกระบวนการ P คือ การวางแผน D คือ การปฏิบัติตามแผน C คือ การตรวจสอบ และสุดท้ายคือ A คือ การปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมใช้กับสถานการณ์อย่างพาราตั้งแต่อดีต-ปัจจุบันมีการเน้นพัฒนาอาชีพเดิม ได้แก่ การตลาด การลดต้นทุน การมีอาชีพเสริม และการเปลี่ยนแปลงอาชีพเพื่อเป็นแบบให้เกิดการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางพาราให้ดีขึ้นโดยมีการพัฒนาอาชีพเดิม ได้แก่ การตลาด การลดต้นทุน การมีอาชีพเสริม และการเปลี่ยนแปลงอาชีพเพื่อให้อยู่ได้แบบยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภา แก้วบริสุทธิ์ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา จังหวัดสงขลา ซึ่งการวิจัยเชิงบรรยายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราและศึกษาอำนาจในการทำนายของปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และการทำงานต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากเกษตรกรชาวสวนยางพาราในจังหวัดสงขลา ได้จำนวน 397 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยการทำงาน และแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นจากการคำนวณโดยใช้สูตรอัลฟาของครอนบาคได้ค่าเท่ากับ 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนฐาน และสัมประสิทธิ์ในการทำนายโดยสถิติถดถอยพหุผลการศึกษพบว่า คุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยศาสนา จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน รายได้ เพศ และสถานภาพสมรส สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้ ร้อยละ 13 โดยพบว่า เกษตรที่นับถือศาสนาพุทธรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรที่นับถือศาสนาอื่นๆ เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานน้อยรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานมาก เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีรายได้สูงรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ เพศชายรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเพศหญิง และเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีคู่สมรสรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีสถานสมรสโสด หม้าย แยกกันอยู่หรือหย่าร้าง ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรสาธารณสุขในด้านการสร้างเสริมสุขภาพเกษตรกรชาวสวนยางพารา และการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มนี้ต่อไป

ศิลปพร ชื่นสุรัตน์ (2556) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการประกอบอาชีพของครัวเรือนที่มีความพึงพอใจในการประกอบอาชีพเกษตรกร ในช่วงปีเพาะปลูก 2551/5 ผลการศึกษา

สภาพทั่วไปพบว่าครัวเรือนเกษตรกรเหล่านี้มีเนื้อที่ถือครองเฉลี่ย 27.12 ไร่ต่อครัวเรือน ภาคที่มีเนื้อที่ถือครองสูงกว่าค่าเฉลี่ยคือภาคกลางและภาคเหนือมีเนื้อที่ถือครองเท่ากับ 32.32 และ 31.11 ไร่ต่อครัวเรือน ตามลำดับ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีเนื้อที่ถือครอง 24.76 และ 21.51 ไร่ต่อครัวเรือน สมาชิกของครัวเรือนมีจำนวน 4 คนต่อครัวเรือน มีแรงงานที่ช่วยในครัวเรือน 3 คนต่อครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือนเฉลี่ย 54 ปี และส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ครัวเรือนร้อยละ 73 เป็นครัวเรือนที่มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง ครัวเรือนร้อยละ 56 ได้รับน้ำเพียงพอในฤดูแล้ง ครัวเรือนร้อยละ 92 ไม่มีปัญหาเรื่องดิน นอกจากนี้ยังพบว่าครัวเรือนร้อยละ 72 เป็นครัวเรือนที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ในด้านความรู้และประสบการณ์พบว่าครัวเรือนร้อยละ 72 มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดิน ร้อยละ 64 มีความรู้และประสบการณ์ด้านการผลิต ร้อยละ 78 มีความรู้และประสบการณ์ด้านการตลาด ครัวเรือนประมาณร้อยละ 60 มีลูกหลานช่วยในการทำฟาร์ม ครัวเรือนที่มีเงินออมมีร้อยละ 68 ส่วนครัวเรือนที่มีหนี้สินมีประมาณร้อยละ 64 ครัวเรือนร้อยละ 90 มีความรักความผูกพันในครอบครัว รายได้สุทธิครัวเรือนเหล่านี้มีรายได้สุทธิเฉลี่ย 206,635 บาทต่อครัวเรือน ภาคกลางและภาคเหนือมีรายได้สุทธิค่อนข้างสูงคือ 308,580 และ 217,495 บาทต่อครัวเรือน ตามลำดับ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้ 150,823 บาทต่อครัวเรือน และภาคใต้มีรายได้ 206,559 บาทต่อครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการเกษตร แรงงานที่เป็นเด็กและคนชราเฉลี่ย 1 คนต่อครัวเรือน ระดับการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 77.56 และผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรเรียงตามลำดับตามความสำคัญจากมากไปหาน้อยมี 9 ลำดับ คือ ลำดับที่ 1 ปัจจัยด้านการพึ่งพาอาศัยกัน ประกอบด้วย การมีแรงงานที่ช่วยในการเกษตรในฟาร์ม ขนาดครัวเรือน และการพึ่งพิงแรงงานในครัวเรือน ลำดับที่ 2 ปัจจัยด้านศักยภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ประกอบด้วย ขนาดฟาร์ม ค่าจ้างแรงงาน ค่าวัสดุ รายได้ทางการเกษตร ลำดับที่ 3 ปัจจัยด้านความรู้และประสบการณ์ ประกอบด้วย ประสบการณ์ด้านดิน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ลำดับที่ 4 ปัจจัยด้านน้ำ ประกอบด้วย แหล่งน้ำ การมีพื้นที่ถือครองในเขตชลประทาน การได้รับน้ำที่เพียงพอในฤดูแล้ง ลำดับที่ 5 ปัจจัยด้านสถานะภาพทางสังคม ประกอบด้วย การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆในท้องถิ่น หนี้ค้างชำระ ลำดับที่ 6 ปัจจัยด้านคุณลักษณะของสมาชิกในครัวเรือน ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ลำดับที่ 7 ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อม ประกอบด้วย การมีสัมพันธภาพที่ดีในครัวเรือน ปัญหาเกี่ยวกับดิน ลำดับที่ 8 การทำอาชีพหลักทางการเกษตร ประกอบด้วยอาชีพหลัก การทำงานเกษตรลำดับที่ 9 การมีเงินออมในครัวเรือน ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าหากจะให้ภาคเกษตรยังคงเป็นภาคที่สร้างความมั่นคงด้านอาหารให้ประชากรในประเทศและเป็นรากฐานที่สำคัญทางเศรษฐกิจและดึงดูดให้คนในภาคเกษตรไม่ออกไปทำงานนอกภาคเกษตร ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและ

สนับสนุนอย่างต่อเนื่องกับสิ่งที่เป็นแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตร เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพให้กับแรงงานในครัวเรือนทั้งในด้านความรู้ เงินทุนประกอบการเกษตร แหล่งน้ำทั้งในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทานให้มีน้ำใช้ได้ตลอดปี นอกจากนี้ยังต้องปลูกฝังบุตรหลานเกษตรกรให้มีความภูมิใจในการประกอบอาชีพเกษตร จัดสรรเงินทุนให้ผู้ที่มีสมัครใจเรียนภาคเกษตรในสถาบันการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพในภาคเกษตรต่อไป

วิลาวรรณ มณีบุตร (2559) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของเกษตรกรชาวสวนยางต่อนโยบายแก้ปัญหาความเดือดร้อน เนื่องจากราคายางพาราตกต่ำ กรณีศึกษา : ตำบลเขาต่อ อำเภอลำปลายพระยา จังหวัดกระบี่ การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรชาวสวนยางต่อนโยบายแก้ปัญหาความเดือดร้อน เนื่องจากราคายางพาราตกต่ำ กรณีศึกษา ตำบลเขาต่อ อำเภอลำปลายพระยา จังหวัดกระบี่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เกษตรกรชาวสวนยางในตำบลเขาต่อ อำเภอลำปลายพระยา จังหวัดกระบี่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 350 คน สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบเชิงอนุมานใช้ Independent Sample T-Test, One Way ANOVA และ Pearson Chi-Square ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรชาวสวนยางมีความคิดเห็นต่อนโยบายแก้ปัญหาความเดือดร้อน เนื่องจากราคายางพาราตกต่ำอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งด้านที่เกษตรกรชาวสวนยางเห็นด้วยมากที่สุด คือ การจัดตั้งกองทุนรับซื้อยาง เพื่อยกระดับราคายางให้สูงขึ้นกิโลกรัมละ 60-70 บาท ส่วนความคิดเห็นของเกษตรกรชาวสวนยางต่อแนวทางการกำหนดนโยบายแก้ปัญหาความเดือดร้อน เนื่องจากราคายางพาราตกต่ำอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งด้านที่เกษตรกรชาวสวนยางเห็นด้วยมากที่สุด คือ การสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพเสริม เช่น เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าเกษตรกรชาวสวนยางที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายแก้ปัญหาความเดือดร้อน เนื่องจากราคายางพาราตกต่ำไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือหญิง อายุ การศึกษา จะแตกต่างกันล้วนจำเป็นต้องใช้แรงงานในการทำสวนยางเหมือนกัน ส่วนเกษตรกรชาวสวนยางที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้มีเงินมาจุนเจือครอบครัว ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เมื่อราคายางพาราตกต่ำทำให้มีรายได้น้อยตามไปด้วยย่อมทำให้เกษตรกรชาวสวนยางได้รับความเดือดร้อน

นัตดา รัศมีแพทย์ และสุพัตรา ศรีสุวรรณ (2560) ได้วิจัยเรื่องการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร อำเภอยะนิง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การเปิดรับข่าวสารทาง ด้านการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา และความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร 2) สภาพการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่าพืช

ที่ปลูกเสริมรายได้ในสวนยางพาราส่วนใหญ่ เช่น กล้ายต่างๆ พริก มะละกอ ข้าวโพด สับปะรด แตงกวา เป็นต้น พืชที่ใช้ระยะเวลาในการดูแลรักษานานที่สุด คือ ทูเรียน พืชที่ใช้ระยะเวลาในการดูแลรักษา น้อยที่สุด คือ แตงกวา พืชที่ให้ผลผลิตเฉลี่ยมากที่สุด คือ สับปะรด พืชที่สร้างรายได้เฉลี่ยมากที่สุด คือ ขมิ้นชัน โดยพันธุ์พืชที่ปลูกเสริมรายได้เกษตรกรจัดหาจากพื้นที่ใกล้เคียง การเตรียมดินโดยไถพลิกดิน อาศัยน้ำฝน เกษตรกรส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยเคมีใช้สารป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชเป็นส่วนน้อย โรคที่พบส่วนใหญ่เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อรา การเก็บเกี่ยวผลผลิตใช้แรงงานในครัวเรือน ผลผลิตส่วนใหญ่จะมีพ่อค้า/แม่ค้ามารับซื้อ เกษตรกรมีแนวโน้มใช้พื้นที่เท่าเดิมในการปลูกพืชเสริมรายได้ เนื่องจากมีพื้นที่จำกัด เกษตรกรเห็นว่าการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารามี ประโยชน์ในการช่วยเพิ่มรายได้

ณัฐฤกษ์ อัสณี (2553) ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์การส่งออกยางพาราของประเทศไทยสู่ตลาดประเทศจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดปริมาณการส่งออกยางพาราของประเทศไทยไปตลาดประเทศจีน ผลการศึกษาพบว่าราคาส่งออกของยางพาราไทยที่เพิ่มขึ้นไม่มีผลไปทำให้อัตราการนำเข้าของยางพาราของ ประเทศจีนลดลง เมื่อรายได้ประชาชาติของจีนมากขึ้น การนำเข้ายางพาราไทยจะน้อยลง และลักษณะความสัมพันธ์ ระหว่างยางพาราธรรมชาติไทยกับยางสังเคราะห์มีคุณสมบัติสินค้าประกอบกัน

ชูต้า แก้วละเอียด (2551) ได้วิจัยเรื่องผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของชาวสวนยางกับเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนยางพาราจากการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่าชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีรายได้จากการขายยางในแต่ละวันลดน้อยลง เมื่อเปรียบเทียบกับแต่ก่อนที่ไม่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบมี อีกทั้งยังประสบปัญหาเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และพบว่าปัญหาส่วนใหญ่ของเกษตรกรชาวสวนยางคือ เมื่อเกิดเหตุการณ์ทำให้เกษตรกรไม่สามารถออกไปกรีดยางได้ผลผลิตที่ได้ก็ลดน้อยลง ประกอบกับการถูกกดราคายางจากพ่อค้าที่รับซื้อในท้องถิ่น ซึ่งต้องมีการแก้ไขร่วมกัน คือ ต้องปรับปรุงคุณภาพของยางให้แห้ง สะอาด ไม่มีสิ่งปนเปื้อน นอกจากนั้นควรมีการจัดจตุรับซื้อยางในรูปแบบของสหกรณ์ เพื่อจะได้รวบรวมนำส่งโรงงานโดยไม่มีการผ่านพ่อค้าคนกลางและจะต้องมีการติดตามผลร่วมด้วย

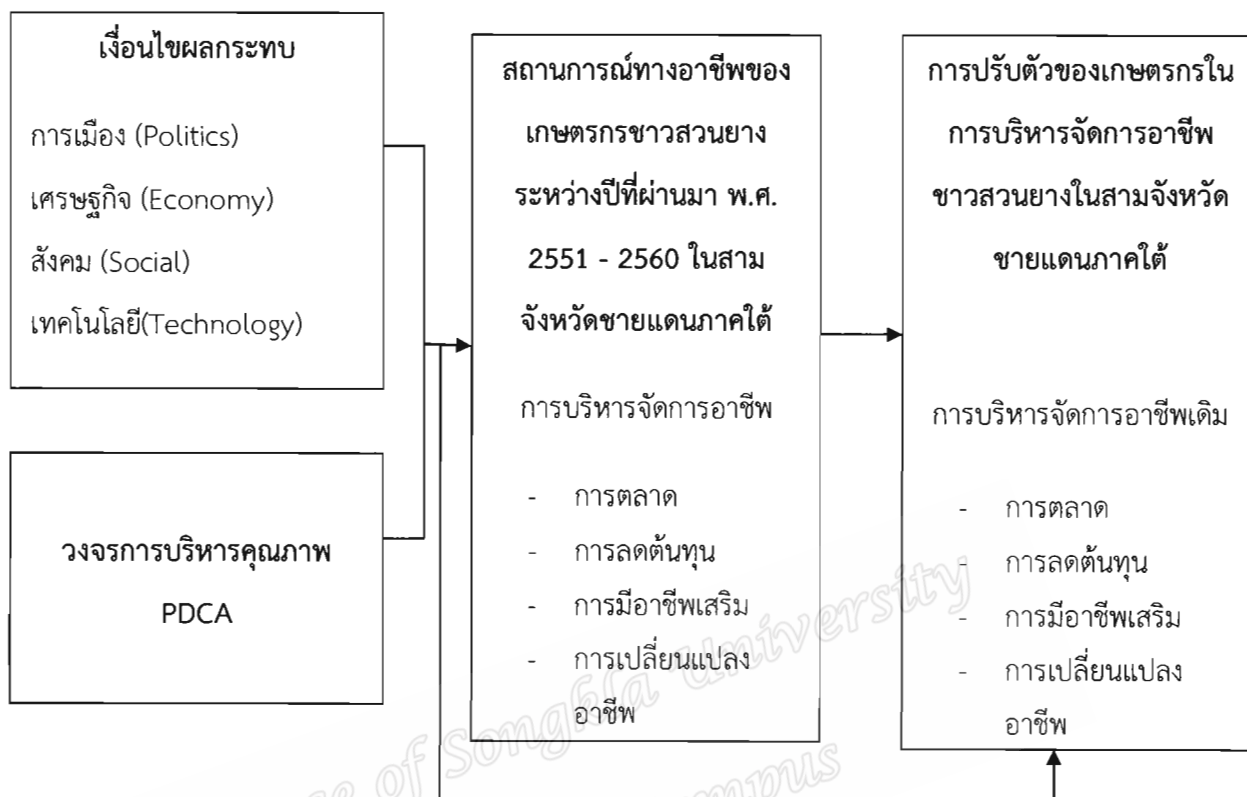
ชูชาติ ต้นอังกุล และวรรณดี สุทธิธรร (2559) ได้วิจัยเรื่องทางออกเพื่อความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสำรวจปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจากการรับฟังปัญหาในภาคเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ 2. เพื่อให้เข้าถึงปัญหาที่แท้จริงของเกษตรกร และเสนอทางออกในการแก้ไขปัญหาต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติและจัดทำข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรทั้ง 3 พื้นที่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้

เผชิญกับราคาผลผลิตตกต่ำ (Mean = 4.31, 4.76, 4.63) และต้นทุนการผลิตสูง (Mean = 3.84, 3.96, 3.87) ทั้งยังเผชิญกับการถูกเอารัดเอาเปรียบจากภาคการตลาด ความต้องการของเกษตรกรคือการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนของรัฐบาลในการส่งเสริมให้เกษตรกรได้สามารถพึ่งพาตนเอง โดยมีความรู้ในอาชีพทั้งการผลิต การตลาด และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปวัตถุดิบยางพารา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการที่เกษตรกรชาวสวนยางมีการปรับตัวให้เท่าทันกับสถานการณ์จะทำให้อาชีพยางพาราไปในทิศทางที่ดีขึ้น ในเรื่องของรายได้ที่มีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นผลทำให้การบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และจะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลักในการจัดการของชาวเกษตรกรชาวสวนยางในเรื่องของการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่รู้จักนำกระบวนการเรียนรู้ หรือเทคนิคและวิธีการที่จะทำให้รู้จักการวางแผนในการรับมือกับสถานการณ์เรื่องเศรษฐกิจของราคายางพาราที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องใช้และกระบวนการทำงานต่างๆที่สำคัญ และการตลาด ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดปัจจัยหนึ่ง เพราะหากผลผลิตจากยางพาราที่ผลิตขึ้นไม่มีประสิทธิภาพและไม่สามารถสร้างความพอใจให้แก่ผู้รับซื้อได้ก็ถือว่ากระบวนการทำงานทั้งระบบไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการวางแผนการตลาดของเกษตรกรชาวสวนยางพาราซึ่งปัจจุบันมีการแข่งขันสูง จึงควรได้รับความสนใจในการพัฒนา รวมทั้งต้องรู้และเข้าใจในเทคนิคการผลิตต่อไป

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยการใช้สถานการณ์จากเอกสารโดยใช้เงื่อนไขผลกระทบทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีของยางพารานำมาวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ทางอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางระหว่างปีที่ผ่านมา พ.ศ. 2551 - 2560 ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งการบริหารจัดการโดยนำวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA ประกอบด้วยกระบวนการ P คือ การวางแผน D คือ การปฏิบัติตามแผน C คือ การตรวจสอบ และสุดท้ายคือ A คือ การปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมใช้กับสถานการณ์ยางพาราตั้งแต่อดีต-ปัจจุบันมีการเน้นพัฒนาอาชีพเดิม ได้แก่ การตลาด การลดต้นทุน การมีอาชีพเสริม และการเปลี่ยนแปลงอาชีพ เพื่อเป็นแบบให้เกิดการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางให้ดีขึ้นโดยมีการพัฒนาอาชีพเดิม ได้แก่ การตลาด การลดต้นทุน การมีอาชีพเสริม และการเปลี่ยนแปลงอาชีพเพื่อให้อยู่ได้แบบยั่งยืน ในการวิเคราะห์สถานการณ์ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบันและในการวิจัยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้อำนวยการการยางแห่งประเทศไทยและประธานเครือข่ายผู้นำเกษตรกรชาวสวนยางพาราในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นคำถามปลายเปิด และใช้เครื่องมือแบบสอบถาม ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางพาราในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นคำถามปลายปิด

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการบริหารจัดการอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้